

మా తాతయ్య చలం

తురగా జానకీరాణి

ప్రత్యూష ప్రచురణలు

29, ఎన్.టి.ఆర్. రోడ్, పంపాపాల్వీ, హైదరాబాద్-500 034

ఫోన్: 335 1153, సెల్: 98851 51153

e-mail: jnurgogo@rediffmail.com

I

ఉపోద్ఘాతం

చలం తెలుగు పాఠకులలో ఏనాటికీ ఆసక్తి, ఆరాధనా రేఖిల్లిన మహా రచయిత. పాఠకులకంటే కూడా రచయితలలో భావతరంగాలను నిరంతరం ఉవ్విళ్తున చలించేసే పున్నమి చందమామ. ఆయనవి నవనవోన్మేషంగా విజయించి విషయం గొలిపే భావాలు. మృదుసుమాల వంటి సున్నిత స్పందనలు, గుండె లోలోతుల్లోకి చొచ్చుకొని స్పృకించే పదును మొనల శరవరంవరలు! రీకల్లో తనలో తాను అనుకోవడానికి కూడా మనిషి బెరుకుపడే మనోభావాలను ఎలుగెత్తి చాటిన సాహసీ - అటువంటి చలం కొన్నివేలమంది హృదయాల్లో తిష్టవేసుకుని కూర్చున్నాడు. అలా అహోసం పరికి, సాహీవ్యం పొందిన అర్థకులలో నేను ఒకతను.

చలం పుట్టి 108 సంవత్సరాల్లోంది. ఆయన పోయి 23 సంవత్సరాల్లోంది. కానీ తిరువణ్ణామలైలో అంబరాన్ని చుట్టినట్లా, అవలంగా యుగయుగాలుగా పాఠకుని పున్న అరుదాచలం వలె, ఆయన ఆ కొండ ఎదురుగా పున్న కుటీర ద్వారం దగ్గర చిరునవ్వుతో కూచున్న పేద యోగిలాగ నా కళ్లల్లో వెలుగుతున్నాడు. ఇదే అనుభూతి ఎందరికో వుండవచ్చును. నా పులకరింత నాది. కన్నీరు క్రమ్ముతుందే నా మనసు ఆగ్రత నాది. ఆయన పున్నప్పి రోజులు, ఆయన దగ్గరకు వెళ్లబేదే అని ఒక చివుక్కు భావం. ఆయన యిక లేదు అని తెలితాక తప్పు చేస్తున్న భావనపోయి, జీవనపుట మూతబడిన శూన్యం.

ఆయన యిక లేదు అని తెలితాక తప్పు చేస్తున్న భావనపోయి, జీవనపుట మూత బడిన శూన్యం. ఎంతో విచిత్రమైన, గుండె తొరిచివేసే శోకం అది.

చలం మీదా అనందస్థమైన రచయిత కాదు. పరిశోధకులు అన్వేషించే గ్రానంలో, నా యీ దిన్నపైస్తకం గడ్డిపోచగా తరిసిపోతుంది. ఈ పని నానేరే నేయిస్తున్నారు నా యిద్దరు కూతుళ్లు, అల్లుడు. నేను చెప్పినవన్నీ విని, 'నువ్వు చలాన్ని అర్థం చేసికోలేదు' అనవచ్చు. 'అయిన రాతలను రంగు కళ్ళద్వారా లోంచి చదివావు' అనవచ్చు. సంప్రదాయమైన నీ కుటుంబ నేపథ్యం నుంచి బయటపడలేకపోయినావు అనవచ్చును. ఎందులో మధ్యతరగతి సాంసారిక మహిళలలాగ నీవు చలంలోని అశ్రీలతను గర్హించావు. ప్రేమ, కామం, వ్యామోహం, దాంపత్యం, గృహిణీ ధర్మాలు, తల్లి బాధ్యతలు, త్యాగాలు వంటి విషయాల్లో నీ చాపక్రగతిలో వెనుకబడ్డావు - అనవచ్చు అంటారు కూడా. చలం అన్నారు ఆ హుట, తన పుత్రరాల్లో. నా జీవితంలో మార్పులు, పరిణామ గురించి ఆయన ఎంతో స్పష్టంగా వ్రాశారు. 'నువ్వు మారుతున్నావు - లాభంలేదు. చలం అవనరం లేదు' అని స్పష్టంగా అన్నారు.

నా గురించి ఆయన అంత ఆలోచించడమే నా పట్ల నా ప్రాముఖ్యత పెరిగిపోయింది. మిగిలిన మిత్రుల ఉత్తరాల్లో లేని వ్యక్తిగతమైన ప్రేమ, సానుభూతి నాపట్ల తన పుత్రరాల్లో ప్రస్తావించారంటే, అదే ఎంతో గర్వకారణం. సాక్ష్యాధారాలు ఆయన అక్షరాలున్నాయి. నిజాయితీ నిండిన ఆ స్పందన ఎంత గొప్పది!

II

ఇంచాక అన్నారు - చలం 'పీరాధిమానులు, చలం సాహిత్యాన్ని తరచి మడిమాడిక్కాలను వెలికితీసిన పరిశోధకులు, తమ భాష, పాండితీ ప్రతర్జులతో గ్రంథ పరంపరను వెలువరించిన వారితో సన్ను నేను ఎట్టి పరిస్థితులలోను పోల్చుకోలేను. సాధిరాలేను. అందుకే 'మా తాతయ్య చలం' అనే విచారాస్పదం కానేదని తీర్చిక ఎంచుకున్నాను. దీనికి నాకు ఒకవిధంగా గుర్తాధికారం వున్నది. కారణం ఆయనకి వున్న స్వంత మనుమరాలు, పకపక - చంపకం - వజీర్ రెహమానీల కూతురు ఒక్కతే. దాన్ని నేను దిన్నసాపాయిగా చూశాను. చలం నలుగురు అన్నదమ్ములు, నలుగురు చెల్లెళ్ళ పిల్లలందరిలో రచయిత అని ముద్రపొందిన వారిలో నేను ఒక్కతేనే మనుమరాలిని అని చెప్పుకోగలను.

ఆయన తమ్ముడు తొమ్మూరి వెంకట్రామయ్య గారి పిల్లలు సాంబశివరావు, ఉషారాణి భాదీయా రచయితలుగా పేరుపొందారు. సాంబశివరావు (ఒక్కో చేతికి ఆరు వేళ్ళన్న ఉప్పి) డిటెక్టివ్ నవలాకారుడుగా, 'తెలుగు సినిమా', 'మంజూష' అనే అత్యంతాకర్షణీయమైన పత్రికలు ఎంతో జయప్రదంగా నిర్వహించిన వ్యక్తి. కల్లీలేని తన ఆలోచనలు, భావ్యతెలివో తీవ్ర పోరాటంలో నిలబడలేకపోయిన విషాద చరిత్ర అతనిది. నాకు వచ్చిన తెలుగునే ఎంతో గొప్పగా వుందని అనేవారు. ఉష (దిన్ని) ప్రవాసాంధ్రురాలై, నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్లో చేరాక, తన కలాన్ని వక్రకు పెట్టింది. కొన్నినెలల క్రితం ఆమె భర్త సుమ్మేందర్‌సింగు భాదీయా

చలం అన్నదమ్ములు, చెల్లెళ్ళ పిల్లలందరిలో రచయిత అని ముద్ర పొందిన వారిలో నేను ఒక్కతేనే మనుమరాలిని

కనుమూయడంతో, తనకి ఆ ఢిల్లీలో ఏమీ లేదనే నిర్వేదంలో వున్నది.

మా అమ్మమ్మ ఢిల్లీ వెంకటరమణమ్మ గారి పెద్ద అన్నగారు గుడిపాటి వెంకటచలం. కొమ్మూరి సాంబశివరావు, వెంకటసుబ్బమ్మల సంతానంలో అగ్రజుడు. తన అమ్మమ్మ తాతయ్యలకు గుడిపాటి వారికి దత్తత అయినాడు. వారికి కొడుకులు లేరు. మా ముత్తమ్మమ్మ వెంకటసుబ్బమ్మ గారికి 14 కానుపులని చెప్పాడనేవారు. కొమ్మిడిమందిలో కనీసం ఏడుగురు 80-90 సంవత్సరాలు బతికారు. అమ్మమ్మ 88 ఏళ్ల వయసులో నా పుస్తకం అంకితం తీసుకున్నారు. చిట్టచివరి చెల్లెలు రాజరాజేశ్వరి (పాప) గారు ఆరేడు నెలల శ్రీకం మదరాసులో చనిపోయారు. వారందరికోసం, వారి కుటుంబాలకోసం మా అమ్మమ్మ తంటే ఎక్కువగా మా అమ్మ మందపాతల రాజ్యలక్ష్మికి, నాకూ ఎంతో చనువు. మేము తరచూ మదరాసులో వుండేవాళ్లం. ఇప్పటికీ వారందరూ నాతో ఎంతో ప్రేమగా వుంటారు.

ఒక్కొక్కరి పరిచయం ప్రస్తావిస్తూ, వారిలోని కళాత్మకత, కృషి, కీర్తిని గురించి వ్రాయడం ఆరంభిస్తే, అది వేరే పుస్తకమవుతుంది. కొమ్మూరి పద్మావతీదేవి, కొడవటిగంటి కుటుంబరావు, వత్సలంక సరళ, బేలీ మల్లిక (చిన్న మల్లికేశ్వరి), స్వప్నసుందరి, వత్సలంక పద్మ, నీనీతార పూర్ణిమ, ఇంకాందరిలో డాక్టర్ వర్మ, హిందూస్థానీ సంగీతాచార్యుడు రంగారావు బాదంబరి - వారంతా యీ కుదురులోనివారే.

నేను యీ వాస్తవాలన్నీ పురస్కరించుకొని 'మా తాతయ్య చలం' అని పుస్తకం వేస్తే, బాగానే వుంటుందనిపించింది. వ్యక్తిగత అనుభవాల సంకలనంగా వుంటుందని యీ వ్రాయుత్తం ఆరంభించాను.

నేను రచయిత్రిని అని యీ పుస్తకం సందర్భంగా చెప్పాకోవడానికి

చలం నన్ను ఒక రచయిత్రిగా చూడలేదు. నాకు చాలా భయం అయినకీ నేను వ్రాసినవి చూపాలంటే.

అంతగా అవకాశం లేదు. కారణం చలం నన్ను ఒక రచయిత్రి (writrix)గా చూడలేదు. నాకు చాలాభయం అయినకీ నేను వ్రాసినవి చూపాలంటే. ఒకసారి 'ఎర్రగులాబీలు' అనే నా కథ, తెలుగు స్వతంత్రలో ప్రచురితమై, సంపాదకుడు గోరా శాస్త్రి నుంచి ఒక ప్రశంసా లేఖ పొందినది, మరో కథ చలం యింట్లో వదిలిపెట్టాను. దానిమీద ఆయన అభిప్రాయం యీ పుటల్లో కనిపిస్తుంది.

ఆ తర్వాత నేను ఎప్పుడూ నా రచనా పాటవం చూపించుకోవాలని ప్రయత్నించలేదు. తుక్కరాళ్ళనలో, వేదనామయ తన్మయత్వంలో జీవిస్తున్న అయినను, నేను గిలికినవేలో యిచ్చి ఆపచారం మా తాతయ్య చలం

చేయలేదు. గద్దం కమ్మోసిన ఆ పచ్చని బుగ్గలలో నవ్వు మాయమైపోయేది, నాలోటి సామాన్య రచయితలు తాము వ్రాసినవి చదివి అభిప్రాయాలు యిమ్మని అడిగితే - అచ్చులోను, ప్రసారాలలోను పదిహేళ్లు ప్రముఖ రచయిత్రి అని చోరుపెడితే, అది చలం ధృష్టికి తెచ్చేటంత గొప్పసంగతి కాదు. ముడుచుకున్న లేతాకుపచ్చ, పూదా మెరక తమ్ముల్లో మెరిసే తడి ఆరిపోతుందంటే, ఆయన మనస్సుకి పట్టని సంగతులు, కబుర్లుగానైనా ప్రస్తావించడం నిశ్చయమైన స్వార్థం అనిపించుకునేది. నా సంతోషంతోనం, నా గర్వాన్ని పొంగించడంతోనం, నన్ను గురించి ఏవో చెప్పుకుంటూ, ఏని, మెచ్చుకుని, ఆశీర్వాదించుకునేదం అనిచేతం, అమానుషం అని నాకు అనాడు అర్థమైనాయి.

అమాయకులు, మంచివాళ్లు, సాహిత్యరంగంలో నన్ను గుర్తిస్తున్నారంటే యిది యీనాటి లోకరివాఱు కనుక. గొప్పవారిలో తమకున్న సన్నిహితత్వాన్ని 'సొమ్ము' చేసుకునే చవకబారు స్వార్థానికి నేను పొల్చుకున్నానేమో అనే భయము నాలో యీ క్షణాన వున్నది.

29/11

శ్రీ బ. కార్త్య.

కొత్త నిబంధనలు New Testament
9 ముద్రా Testament విస్తరి
ముద్రా కార్యకర్త.
అంతరవాపనం కర్త.

విస్తరితములు ముద్రా type
యొక్కవంటి, ఎరువరి వాడు
బ్రహ్మజ్యోతిసుని అప్రకాశం.
ప్రకాశం మిశ్రమై ప్రకాశం

ఇది కర్తవ్యమై కర్తవ్యమివ్వ
వ్యవస్థాపన ప్రకాశం అంత
అంతరవాపనం.
మరలూ అంతరవాపనం.

జేదీ
నీ కార్త్య

కొత్త కొత్త నిబంధనలు New Testament ---- రాకాను
కర్త

అంత వనా పానం నీకు! ఇన్ని చనులలో నువ్వు type చేశావంటి.
ఏను మీదో చలం మీదో నీ ప్రేమ తెలుస్తోంది.
ప్రకాయం వాళ్ళేస్తోంది. నీ కష్టాన్ని నేనెంతో మెచ్చుకుంటున్నాను.
ప్రకాయంలో too late కాకుండా.

నువ్వు too late కాకముందే ఆ పుస్తకాల్ని sheetsని పంపించెయ్య
వెంటనే.

ఈ పుస్తకాల్ని చాలా

చలం

14/11

శ్రీ బా.

శ్రీ కార్త్య. నిజం ఎంత అరుదైపోయింది! దాన్నిస్తానే చమత్కారం
కాదుంది! వాళ్ళుకూ నలుకొరంకూసుంది
అంతరవాపనం ను. ప్రైవేటు
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం. ప్రైవేటు
మరలూ కర్తవ్యం.

విస్తరితములు విస్తరితములు
విస్తరితములు, విస్తరితములు విస్తరితములు. విస్తరితములు
విస్తరితములు విస్తరితములు. విస్తరితములు విస్తరితములు
విస్తరితములు. విస్తరితములు విస్తరితములు.
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం
కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం కర్తవ్యం

నీ కార్త్య. నిజం ఎంత అరుదైపోయింది! దాన్నిస్తానే చమత్కారం
కాదుంది.

కొందరేం లేదు. బైబియెయ్యలి అనేది జ్ఞానం వుంది. ఆ పని
అరుగుకూ వుంటే చాలు.

ఇప్పుడందరూ ఇక్కడ ఎక్కడ వున్నారో, ఎంత మంది వున్నారో ఒక్కరికి
తీరుంది లేదు. మెచ్చేవారు పోయేవారు - పని మనిషి కూడా లేదు.
కొత్తవారు పాతవారు అందరూ కలిసి అప్పవనులూ చేసుకుంటారు.
నిదీమాలకి వెళ్ళడానికి వ్యవధిలేకపోతే, పుస్తకాలు చదవడానికి వుంటుందా
యోచించు.

మరగా తానీరండి

నే కథ ఒకటి చదివాను అప్పుడు, ఏం బాగాలేదు, ఈనాటి రకం కథలు నాకు వాళ్ళందరికీ, నేను చాలా పాఠశాలవాళ్ళి, ఈశ్వరాశీర్వాదాలతో చలం.

9/107.

[illegible][illegible]

నీ కార్డు, కాళ్ళు రాయడానికి నరకంలో నైనా టైం లేదంటే నేను నమ్మను.
కొత్త ప్రేమలో తలకిందులైన వారిని తప్పు ఎవరినీ క్షమించడానికి వీలులేదు.
నరే, నువ్వు త్వరలో type పూర్తి చేస్తానంటే ఇంకేమీ? కానీ,
నీ కథలు పంపే యత్నంలో ఉన్నాము.
ఈ త్వరాకీర్వాణాలకోసం
చలం.

మో కాశ్యపు నటం

19/

2051

మనమును సమీపించును నది నది
మనమును సమీపించును నది నది
మనమును సమీపించును నది నది
మనమును సమీపించును నది నది

మొదటి పంక్తి - 1956 ఆర్డరు
అనుగుణంగా ఉన్న ఉత్తరం రావలసి కాదు.
అందుకు సంబంధించిన అధికారిక
మే - మొట్టమొదటి పంక్తిలో
నాకు పంపిన అక్షరం - ఇది అది
మే 21. వలం గా 23 - అది రాదు.

१. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 २. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ३. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ४. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ५. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ६. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ७. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ८. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 ९. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान
 १०. अथ विज्ञान, अथ विज्ञान

శుద్ధతా యవజవత్తు.

సువ్య వాస్తావని ఎదురు చూస్తో వుంటే, నీ పుత్రరం వచ్చింది -
వాస్తానంటూ తాడు, ఇప్పుడప్పుడే రానంటూ-

మొదటి సంగతి - 1956 ఏప్రిల్ లో నాకు మళ్ళీ ఉత్తరం రాస్తావు
తదా! అప్పుడు దాంట్లో బంధుత్వం పెట్టకు - బంధువులంటే ఎప్పుడూ
నాకు సరకు అవసరం. ఇప్పుడు మరీని చలంగాడికి - అని రాయి.

ఏదాదైతినా, ఈ శిలవల్లనైనా, నా దగ్గరికి రానివారికి, నేనెందుకు జవాబు రాయాలో తెలిపింలేదు.

వృషకాలు చదవకు.

ప్రథమంలోనే నీతిబోధ ప్రారంభించాను.

వలం ప్రేమ లేఖలు మాని, నీతి లేఖలు రాసే గతికి దిగాడు.

పిం చెయ్యను కాలాన్ని అంటావు. పనులు చెయ్యి, వాడుకు, తన్ను
dare చెయ్యి, పాడు, తన్ను
కుదగా అవకీలాది

మనసు అగ్ని దానికి తిండి వేసిన తొట్టి. మంటలెత్తిస్తుంది. కాని దుష్కర్మ - అంటే ఇతరులని బాధించడం వల్ల మనకి చివరికి బాధనిచ్చే పనులకన్న చదవడం నయం.

కథలు రాయాలని రాయకు, నీ లోపల్నించి పెళ్లగించుకుని వచ్చిందాన్ని ఎల్లా వాస్తే అల్లా రాయి. ఈత్తురుదు చెప్పింది తప్పుకుందా చెయ్యి - నీకు ఇష్టం కానీ, కష్టం కానీ.

మొత్తం మీద పని మనకి అత్యర్హమిస్తో ఉందా.

కాని పనిలేకుండా కూర్చోడంకన్న ఏ పనిబాగా నయమే.

Dance Practice చెయ్యి. మంచి centerకి వెళ్లి నేర్చుకో. ముందు నేర్చుకో. తరవాత బోధిద్దామని. Danceని వాడలకు, సంగీతమూ, నాట్యమూ, రచనా, ఐవి ఇద్దిన అర్థానందాన్ని ఏదీ ఇవ్వవు.

మేనా? మేమందరమూ అల్లాగే ఉన్నాము. సువ్వు వొచ్చి చూస్తే (రానన్నావుగా!) నిన్నునే వీక్షణి వారిలిపెట్టి వెళ్లాను అనుకుంటాను. దారీ, మా వంశ గౌరవాన్ని మరిచి, బడికి వెదుతోంది, ఇష్టపడి, అది ఈత్తురుదు చేకారనుకో, నా తప్పేందేదు. నాకు చాతనైనంత అద్భుతమైనది. కాని ఈత్తురాళ్ళు. రంగమాలకి గారు వొచ్చారు నెలకిందట. ఆ మొక్క మీది కార్మకమం నాకు తెలిదు. పంతులు కుటుంబం ఎవరూ లేరికద. వాచ్చే సూచనలూ లేవు. రంగ ఇటు వస్తాడట. వాస్తే ఇక్కడికి వస్తాడో ఏమో! సువ్వు చెప్పతలుచుకున్నవి వచ్చి, వేడివేడిగా చెవిలేనే కాని, చచ్చిపడిపోతాయి. సువ్వు చెప్పేవన్నీ వినడం నాకు చాలా ఇష్టం.

టోయినసారి సువ్వు నన్ను అడిగిన చాటికి, నీకు అర్థమయ్యేట్లు చెప్పగలిగానో లేదో. ఈ యేడు నాకింకా స్పష్టం జీవితం.

సువ్వు ప్రశ్నకవైత పిల్లని. నిన్ను చూస్తే నాకు దిగులు వేస్తుంది. జీవితం నిన్ను ఏం చెయ్యబోతోందోనని. కాని నేనున్నానులే. నేనేమిటి? నన్ను రక్షించే ఈత్తురుదూ ఉన్నారు. నీకు అవసరమైన రోజున. ఇక్కడి మాతో contact వాడుకుంటావు.

నిన్ను గురించి రాసుకుంటేనే! కాకపోతే, ఉత్తరంలో ఏం రాస్తావు? నీ పయనులో Vanity & self-importance అనేవి లేకపోతే, చచ్చురకంగా తయారౌతారు. కాని మనని మనం మరిచిపోవడం శ్రేయస్కరం. 'నేను' అనేది మనసులో నిలిచిన తొట్టి. self centered అవుతారు క్రమంగా. గుంటలో నీళ్లు మురిగినట్లు. పనులలో, మనవికాని స్వార్థరహితమైన ప్రయత్నాలలో మనని మనం మరచాలి.

నీ విషయంలో, స్కూలు పెట్టడం, dance చెయ్యడం + నీతోనం dance కాదు. Dance కోసం సువ్వు అనేది లేకందా నిన్ను అర్పించుకోవాలి.

మనుషులతో get on కావడం మంచిదే. కాని వాళ్లతో get on కావడం కోసం, మన స్వతంత్రాన్ని, మన convictionsని వాడుకుంటేడం compromise కావడం suicidal. వాళ్లమీది ప్రేమవల్ల వాడుకుంటే. (నిజమైన ప్రేమకన్న గొప్పది లేదు.) వాళ్లకి అడిసి కాదు. వాళ్లవే స్నేహానికి, shallow affectionకి, వాళ్ల worthకి కాదు. వాంఛనిగా మంచోదానికి అడిసి కాదు. వాళ్లని ప్రేమించు, లొంగిపోకు.

సుఖ జీవితానికి hypocrisy (sic) చాలా అవసరం. కాని సుఖ జీవనమా కావలిసింది? నీకు కూడానా? చావన గాని, సత్యం నింబి తప్పు ... (అసంపూర్ణం)

III

1959లో కృష్ణమోహనరావు గారిలో నా పెళ్లికి, అంతకుమునుపు కొన్నేళ్లు
ముం బయ్యి గుంటూరు లో ప్రెస్టర్స్ ఫ్రెండ్స్ సొసైటీలో ఉంటూ ఉన్నాను. చాలా
చాలావరే ఎన్నో విషయాల్లో అనుభవ దూరం. విలేజ్మెన్ స్వభావం,
విలసిల్లిన సొస్యల్, తీవ్రసవరణ. కృష్ణమోహనరావు గారు చాలా
అధికమైన మేనేజ్మెంట్, అమాన్యూ, ఎంటర్, కార్యాధ్యక్ష, పోలీస్
బడికృత, జడచారి అనమధ్యత వంటి విషయాలపైన అభిరక్షితుల
అభిప్రాయాన్ని పట్టి నాన్న అయిన (సీమాగౌ) అంతా నన్ను ముందు
ఉప్పునలాగా ముంచెత్తి 'తటస్థం' పుండవలె, చలం నా జీవితంలో
అభిమానిత పాత్రను పోషించి వంటి పుంజుకు. మరలొకం రేపున్న.
గాడ్డైన ముందుకు దండా కొర్రా, మంచే వారే (సీమాగౌ) ముందు
మరి పెళ్లి చేసుకున్నాడు తనుక కృష్ణమోహనరావు గారిని చలం సహించారు.

దేవతల, తా.గో. బిల్దా తోనను అనువేల నియోగి వ్రాహ్మణ
యవతుడిగానే వున్నవేమియు. నలం పరిధిలోకి వెళ్ల వ్రాహ్మణ
వలెనే కాదు

శ్రీమ దత్త వేదాంతసారం, మహర్షి, మంజు భరిని, వాచాన పేనుడం, మీరు అని దుర్బిధాని, పాదాలకు సందర్భం వచ్చినప్పుడు దత్తం శైలాలని, మగవారి నమస్తంబో అనివారు అభిమతా, దుర్బిధ పంచాలని, ఎంతో నమస్తంబు నేను అభిభాగానే తొంగిపోయేవాన్ని, 16 ఏళ్ల మా కాపురంలో

వారి సంప్రదాయానికి, చరిత్ర రక్తం నాలో ప్రసంగించుచున్నా, మా జాతిని

హా రాజయ్య చోళం

మొదట పట్టణవాసులయ్య గారు కూడా అధునిక ధృవీకరణ చేసి, తాతలం బిడ్డలు నాలో కొంటున్నారని వివాదాదులనుగొని, కొంత పురుషుల మన్ననల పాసి నరేంద్రుని నిర్బంధించాలని ఆశుకునీదాన్నే ఏమోగాని, అంతర్గతంగా ఒక భూమికిందలో అక్కడను వెళ్ళి అదన్న గుర్రాడిగానే అటవీవాడు.

అందుచేత వా ప్రేమను, పెద్దది, కాచివార్చి గురించి, వా తల్లిదండ్రుల
పై, మానా, గానని పట్టా పూర్వది, పట్టి లేచి, కాచా పూర్వది
అవలంబించుకొనడం గురించి, పంతు అలోచించి ఆ సంగతులు భాగవత
కావ్య సిద్ధాంత కేంద్రం లేచి పట్టి అందుచేత వాని హెచ్చరిక లేని
ప్రయోగించి, ఈ విషయాల ఎక్కి పెద్దగాలే పెద్దపూజా.

సర్వము చాలా శ్రద్ధపావనముగానుండి తెలిగి ప్రేమతో, అయిన అప్పు
చేసింది చాలా ప్రోత్సహించారు. "నీకు తెలిసిన, చాస్తావు వచ్చు తెలివి,
సరిగ్గా సావయ్యే నేర్పు, ప్రశ్న వున్నాయి, రూపం వుంది. దనం కూడా
వుందిచేసి... పైగా నీలో ఒక అంశ వుంది. అదే నచ్చు అనిపించింది.
అప్పుడానే పొందినం వుండవచ్చు అదే ఆ పొందినం విన్న ముందరెప్పుడు
పొందినం పొందయాన్ని విధిసవనముతో అంగీకరి నేర్చుకొంటున్నావని
కుమర ప్రాసంగికంగా వ్యక్తిలోకి వచ్చిన అప్పుడే చాళ్ళకి చేసేవాడు చాలా
మాటలు నచ్చుచు... కనుక నన్ను నా గారికి 'బాదెయ్య' అన్నారేకరేసి.
అది పెళ్ళయిన తర్వాత చేసేదనం చెప్పాం.

అయినా నాకు బాపూవల్లే! అంతకన్నా అవదానికీ అయిష్టం ఏదే
యగుదును? ఏమైనా మనిష్యరం ఏళ్ళ కింద ఏడుకొన్న మోగులే తదా!
నాదు.

మరోసారి మేమిద్దరం వెళ్ళినప్పుడు బట్టాలోంచి నేను దిగిపోతే, వరండాలోకి వచ్చి వజ్రవక "ఒకరూ, యిద్దరూ, ముగ్గురూ?" అని అడగడం. అప్పుడు రంజనాతో అలాంటి "వెళ్ళిందా ననీ, నలైది ఏళ్ళ తర్వాత నువ్వు దిలికి పుండదంటున్నావే. అలాంటిది నీవుంటే నేనుంటా అంటావా. నేనోస్తూ నీవుంటావే" అంటే subject అవుతావే."

“నీ సంగతులు నీం మాట్లాడినా నాతో ‘బిస్మిల్లా’ అని
చెప్పి జరిపినా నై H.Bomb తోంది అంటే ‘అల్లాహ్’
అంటావా నీని తీసి, బిమ్మలతోంది తెలిస్తే- నామ చెప్పి
baby అంటే చెప్పిచ్చింది నీల్లా మొదట ‘బిస్మిల్లా’ అని చెప్పింది
వదలకు. నీతో మాట్లాడున్నావని యిచ్చున. నీ చెయ్యి అది వాని బిస్మిల్లా
అంటా అనినాడే

"... నీదో ఒక అవ్వ
వుంది. అదే నన్ను
అకర్షించింది.
జన్మవానికి హృదయం
వుందే వచ్చు. కానీ అది
నిన్ను నుంచేయ్యని
హృదయం."

నాకు చేతుల దెబ్బలు మిగిలాయి. నా చేతుల అంతో దూకే చేతి. నా చేతుల
మెట్టల దాకే చేతులు అయ్యాయి. తెల్లటి నా ముఖంలోని నవ్వు అంతవచ్చు -
అంతవచ్చు దాకా. పాపప్రభువుతో నన్ను తిట్టే అప్పుడు దిండుల తగ్గలే
అంతవచ్చు దాకా అలాంటి ముక్కుమే -

మేము 1971లో నా పెద్దమ్మాయిని తీసుకొని తెలంగాణ పోలీసు
వేదికావ్వారు. అప్పటికి ఆయన చాలా తరుణంగా మార్చబడుతున్నారు.
రెవెన్యూలో, వాటిని గవర్నమెంట్, రంగు లాభాలు, అంటిలో, కొనియె
య్యవరంగా అయిపోయాయి. పుచ్చాడ మాత్రం, అవినవలైన పాపప్రభువు
అయినది ఎప్పుడూ అయిపోయి లేదు. నువ్వూ 78 పెళ్ళి చేయవచ్చులో
అయిన దేవతావై.

1974లో నా భర్త రోడ్డు ప్రమాదంలో చనిపోయి, నా బోలెడు
తుల్యించుకై, అప్పుడు చివ్వునీళ్ళంతో నేను అలాంటిగా మిగిలిపోయినప్పుడు
దలం నన్ను ముట్టించలేదు. ఆయనకి తెలిసిందో లేదో అని కూడా నాకు
లేదే నీటిలో లేదు. అతిథియంతట వివాదంలో చిటి, అతిథియం తుల్య
తామనే తయారే అనే వివేచిత మనస్సుతో మువ్వాయి వలం నా మువ్వాయి
లేదు. కానీ అయినది నాకు వచ్చిన పెద్ద వ్యయం గురించి తెలుసుకున్నది.
కొన్నది అప్పుడే తీసుకో తయారవుతున్నది. తుల్యం వివాదం.

ఆయన ఆ కర్మాంత అజీతే లభించారు. 'తేలికా ముఖంలో
కొన్నది' అయినది వాస్తవం. మేము అలాగేనే వాటిలో కానీ తేలు
అయినది యీ సమాచారం యిచ్చి, ఉపాధి సొంతానుకోలేదు. ఆయన
అలాంటి అవ్వవచ్చు, అలాంటి, అట్టి నీటిలో అయినది. అందుకే 'దెబ్బ'
దెబ్బయినది అనే ముహూర్తం వచ్చినదిగానే మిగిలిపోయింది.

IV

దెబ్బమొదటి నా జ్ఞాపకం 1947 ప్రాంతంలో ఆయన మా
అమ్మమ్మగారింటికి, తన తల్లి కొమ్మూరి వెంకట సుబ్బామ్మ గారిని చూడడానికి
వందరు రావడం. పొట్టిగా, వివేచితమైన చనిపోయినట్లు. తన మొదటన్న
పెళ్ళకేల కళ్ళతో, సరిగ్గా మా అమ్మమ్మగారినే చూచిన కోమల సౌందర్య
రూపం. చివ్వు కంఠంలో ఆయన మాకు నాకు వచ్చే వచ్చే
పట్టించుకుంటారు?

ఆ కర్మాంత జ్ఞాపకం-విజయవాడలో లక్ష్మీబ్రాహ్మణుల దగ్గర మేడమీద ఆయన
పచార్లు చేస్తోంటే కింద నుంచి మా అమ్మమ్మ చూపించారు. 'అయ్యో మా
అన్నయ్య' అని. నేను అలాంటివాణి ప్రామా అడివనీటి చెక్కి, నెక్కిన సందర్భం
అది - 1961 అనుకుంటాను. తెల్ల నీళ్ళకు చేసుకొని, ఆయన
తిరుగుతున్నారు. వారింట్లోకి నన్ను తీసుకెళ్ళలేదు. నేను అప్పటికి ఆయన
పుస్తకాలు చాలావరకు చదివాను.

చిన్నప్పటినుంచి మా యింట్లో అమ్మమ్మ, తాతయ్య గారు
అంటూ పుండీన మాటలు సూలో ఒక ఆవిప్రాయాన్ని
బ్రహ్మంవాయి. 'చెల్లెమాయయ్య' ఒక దమంపైన పట్టి అయ్య
తీరాల వల్ల ఆయనను కన్నవారు. కట్టుకున్నవారు, ఆయన
మొన్నాడు కూడా తప్పించి పాడవారు. అయిన స్నేహం వల్ల
ఎన్నో నీడలవాయి చేదిరిపోయాయి. అయిన చెదరిన
ప్రపంచం, వివిధ చర్మం వల్ల సంఘంలో ఎప్పుడూగా లేనేవారు.

జన్మనందీ ఆలోచనలు వారందరిలో పుండేవి. నేనూ చివ్వాన్ని నాకు

మేడమీద ఆయన
పచార్లు చేస్తోంటే
కింద నుంచి మా
అమ్మమ్మ
చూపించారు.
'అయ్యో మా
అన్నయ్య' అని.

17 ఏళ్ల వయస్సు పుట్టినందుకు మరలామరో దాన్ని వేర్వేరుగానే చెప్పి వేరొంది. అంటే 1954 వరకు, వయస్సా ముందేపు ఎక్కి రెండో వేయి బోయి పుండేదాన్ని చూచి వేరొంది వెళ్లింది. మా పుట్టినప్పుడు కొమ్మలొక్కటా రాజావేళ్లకి గారంటే, మాంతుంటే. అప్పుడు మంచి రోజు అప్పులో ఉంది, కొమ్మలొక్కటా పండుగలోని అందమునే ఇచ్చివచ్చాడో అనే సైన్ అప్పుడే. కరతాల్లు వేర్వేరుగానే వేర్వేరుగా గొప్ప గురువు పుట్టారు ఎందుకంటే దొడ్డియో పట్టి గారి దగ్గర చాచి 8-10 ముద్దు వయస్సులో అయితే చాచి వెళ్ళిందా. అది వేరు చూచిపోక. ముద్దులో అందములో వెంటనే చిగనవ్వం గారి దగ్గర ఎంతో నేర్పునున్నందువల్ల తిరిగి కరతాల్లుపైన ముద్దుతో స్పృహ క్షయంకి వెళ్ళాన్ని.

అప్పుడు దొడ్డియో, కరతాల్లుతోవచ్చాడు. ఇంతే కాక అర్హతకల అంటుంటుంటుంది అయితే వెళ్ళిపోతామంటే చాచిపోయి ముందుం. పొడ (చాచిక్క) గారి ముందుం తిరు మరగులేని పంతులంటే తిరు మరగు మంచి తిరుమర్దులుల్ని వెళ్ళాడు. అందువల్ల మరలామరో అరుదారేక్కడని పట్టాచాచి ముద్దు రాకపోతుంటే, కొమ్మలొక్కటా గారి ముందుం వెళ్ళింది. మరొక తిమ్మల కొమ్మలొక్కటా గారి ముందుం అంతా వెళ్ళవల్ల చాచి తిరుమర్దు.

వేర్వేరుగాయ్యగొప్ప చిరుమర్దు, చూడాలి అని తొలిక. ఎక్కడ వేర్వేరులో తిరిగి, పుట్టినంతలో దాని రైలు మాది తిరుమర్దులుల్ని వేరొకాడేదాన్ని పుట్టినంత రైళ్ళలో రైలు మాదా తిరు రోజులో వేరొకాడు ఎక్క పట్టిని వెళ్ళి వెళ్ళాల్సి మా చాచి ఎలా వెళ్ళినప్పు చాచిమం యిచ్చాడు అక్కడం తయారుతుంది. చిలుం చాచి చాలా ప్రేమతో పొగ్గతం పరిచారు, చిలుంకామం దగ్గరలో వచ్చి చాచి చాచిగా వచ్చి యిచ్చాడో అయితే

"అప్పుడు చాచి వేరుతుంటాం అని, చీరీ చాచి వేరుతుంటాం అంటాం, ఇవాళ కూడా చీరీ చాచి."

దాని తిరుగ చాచిమర్దుగా. పట్టుల కొరత, వెనుక, యితర పట్టుల పట్టి, చీరీ, చాచిమర్దుల చాచి - యిచ్చాడో వెళ్ళిపో. చాచిమర్దు చాచిమర్దు చాచిమర్దు. చాచి పట్టుల అయితే - తన తిమ్మలొక్కటా చాచిమర్దుగా - యితరుండికే వచ్చాడు అనేవేదో. అయితే చిన్న గుడ్డిగా, తొలి చిరుమర్దు, సాయంత్రం భజన పాటలు. మంచి సాంబారు, చూరతో అప్పుడు నేను చాచి వేరుతుంది నేర్పించారు. తిరుమర్దు చాచి

చాచి. "అప్పుడు చాచి వేరుతుంటాం అని, చీరీ చాచి వేరుతుంటాం అంటాం, ఇవాళ కూడా చీరీ చాచి."

ఆ వాతావరణంలో. ఒక తురకాపాలంతో, కొమ్మలొక్కటా వేర్వేరుగా. వేర్వేరు ఎంతో చూపు పెంచుతున్నాను. నేనంటే అప్పుడే వారందరికీ ప్రత్యేకమైన అభిమానం. మిగిలిన వారివే కాక నాకు దాని సాహిత్యం వాన పుట్టుకు పోతు. నా ఆట, పాట, చూడగా చిలుంగిరిలో చూచిపోవడం చలం యింటోవారికి, వచ్చిపోయే వాళ్ళకు తనదా అదర్హమేయంగా తనబడేమనుకుంటాను. ఆ వారణాసుగా నేను రాత్రి భజనంలో, ప్రయోగమాటం గీతాలు అలవించడంలో పాల్గొనేదాన్ని అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా చిలుంతో కూచుని ఏనేవో చూడలేదాన్ని.

నువ్వు శృంగార రచనలు చేశావు. స్త్రీ, పురుష సంబంధాలను గురించి విస్తారాత్మకంగా, ఎంతో విస్తారాత్మకంగా మరీ యిచ్చాడు యా యోగి పాత్ర ఏమిటి? అని చాచిసార్లు అనేదాన్ని నా తయస్సు పొగరు అది. రైళ్ళుగా ఎవరితో వదిలే వారితో, తొలిమి అనేయడం అంటామన్న రోజులు.

"నా రామాన్ని అనేది నా రక్తంలో తరిసి నాలోనే పుట్టింది. ఎంత ప్రయత్నించినా శృంగార బాంధవం యా వాటి అయిపోయేవాడు. అదే రికపోతే నేనెందుకు త్రిలి? ... స్త్రీతో కొన్నేళ్లు స్నేహపైతే, నాలోని శృంగార భావం పొతబడి, ఇంత నన్ను అకర్షించడం చూపేసింది. అప్పుడు యింతోక కొత్త శృంగారం సంబంధం తోనం తొట్టుకునేవాళ్ళే. ఇది గొప్ప ప్రేమ కాదు. ఉత్త కామమూ కాదు. మనోమం నుంచి. నాకు అన్నేళ్ళుగా ఆ వాంఛలు పుంటూనే వుండేవి. ఎంతో విరుహపడేవాడిని - చులుం తడిచాడిని.

లోపరహితమైన ఈ భూమి limitations వుంది - సంబంధం ఉన్న నాలో వెలుగుతూ వుండేది. అది స్వప్నవారికి ... తానీ యా శృంగారమంతా తామంతో నిండివుండడం వల్ల పాపం అనిపించేది. ఇది పాపమా? ఇంత. అనందకరమైనది పాపమా? భార్యతో లేని పాపం. ఇంతో ప్రేమ పాపం నిల్చి ఇంటాంది? ఈ శృంగారం పాపమని నిజంగా ఈశ్వరుడు చెప్పాడా?" అంటూ అయిన ఎంతో విస్తృతంగా, అనేక పేర్లల పేకల్లో విస్తరించిన భావంతో, అదర్హమే అభిప్రాయం రాబో ప్రాణాలు తిరు!

మరి అయ్యే పుట్టిపోయాయి అని నేను చాచిసార్లు అడిగేదాన్ని. అయిన ప్రాణనన్నీ నాకు అర్థమై కాదు. పరిణతిలేని పెండ్లికనం ప్రశ్నలు.

చిలుం చాచిని నీరుమీదగా తీసుకో నాకు అవాంఛించినది ఎంతో

నువ్వు శృంగార రచనలు చేశావు. స్త్రీ, పురుష సంబంధాలపై విస్తారాత్మకంగా రాశావు. మరీ యిచ్చాడు యా యోగి పాత్ర ఏమిటి?"

అశ్రువరం. మా బంధుత్వం వల్ల కొంత నేనేలో చదువులు, అంత తరలు ప్రయోజనంగా పరిగెత్తడానికి బంధుత్వంలో మీరు పుండదం వల్ల అయిన ఏదైనా మరేమీగా లేకపోయింది. దాని మూలకాలిద్దామ. అది కొంత అయిన గొప్ప ప్రేమకత్తయిలో ఒక భాగం. వారేమిటి, ఏరేమిటి. కొంత ప్రత్యేకంగా ముఖ్యమంది ప్రతివారిలోనూ అలాగే తుంటి వుండవచ్చును.

మేమే కూడా పాటలు పాడి, దాస్తామి చివ్వు, అందరితో వుంటామే. రుంం చివ్వు ప్రత్యేకంగా. ఏమంతగా మార్చిది మాట్లాడేదాన్ని. నువ్వు దాని ప్రత్యేకమైన పిల్లను. నివ్వు చూస్తే మరీనే నీలింగే వస్తుంది. ఏమైపోయింది యీ పిల్ల యీ యిరుకు లోకంలో అని. నీ జాగ్రత్త నువ్వు చూసుకునే. గట్టితనం మీలో వుందని తెలిసి భూలో అని ప్రాకారు. ఆ తర్వాత "because you are different from the crowd..." చివ్వు ప్రత్యేకం "వెదమ" రుంం వుంది దాని కనుకనే నువ్వు నువ్వు నిద్రలేచి నేను నిద్ర నిద్రలేచి. Don't lose your soul - అంటూ వుంటామి ఎందుకు? నిద్ర నువ్వు గుమిలో అంటే కాదు. నేను నీకు grateful feel అవుతాను. నువ్వు యిక్కడి రాదును. నాతో అంత యిష్టంగా వుండడం అదో fair dream" చూసుకుంటాను. మళ్ళీ నాకు కొత్త confidence, కృత్రిని, /దాస్తామి యిద్దామి."

అది నాపై తిరిగి రాదు. కొన్నేళ్ళ పాటు ఆ ప్రత్యేకమైన అనుబంధం ఉత్తరాల ద్వారా. నేను అప్పుడప్పుడు వెళ్ళి రావడం ద్వారా గిరిరింది. అది ఎంత అభిరూపమైనదో. రుంం అనిమాకుంటూ. పరిశోధకుంటూ ఎంత విజయిందో, నాకు యీ మధ్య తిరిగి తిరియిదు. నాతో క్షరం తిరిగిరాదు. నచ్చి అదిగే వరకు ఆ ఉత్తరాలు ఎలా పుట్టాయో నేను పట్టించుకోలేదు.

కొన్ని పాటలు నానిపోయినా యింతా పిగియింది మీ. వాటిల్లో అయిన అంతరంగాన్ని తెలిసి కాగాలు అక్కడక్కడా నేను ప్రయోగించివచ్చాను ముఖ్యమంది విడిచిపెట్టాను.

నేను తిరుదవ్వులపై నేనుకొన్న రాత్రి వెన్నెల్లో తెలియించి అయిన పనులన్నవ్వులకు వత్తున మార్పువ్వును, నాకు భయం లేదు. కంకోనం లేదు. "నీ పుస్తకాల వల్ల ఎంతలో పొందేదామి" అంటారు. "నీ పుస్తకాల వల్ల ఎంతలో రాకావు? అని అడిగాను.

"అలా అనిపించింది, రాకాను" అన్నారాయన. "మరేవ్వుడు యిలా ఉత్తరము అంటూ వున్నా చివ్వువాని?" అన్నాను. "మర్నెటిల్లా అదివచ్చింది" అన్నాను. అంతా విడిచిపెట్టానో గుర్తులేదు. అప్పుడాయన మా రాకవ్వు యిం

నన్ను దగ్గరకు తీసుకొచ్చాడు. ఒక స్త్రీని పురుషుని వలె ముచ్చ పెట్టుకున్నాడు. అప్పుడు నేను అయిననీ మనుమరానిది కాదు, అందమైన అదేమిటని - అని యిప్పుడు అనిపిస్తోంది.

మరోసారి వెళ్ళినప్పుడు కొన్ని పాటలు నేర్చాను. టాగోర్ గీతాలు తెలుగులో మల్లవరపు విశ్వేశ్వరరావుగారు అనువదించగా రేడియోలో ప్రసారమైనవి. "ఆ పాటలే పాడుకుంటున్నాం. కొత్తి విప్పుడు నేర్చిస్తావు?" అని ఉత్తరాల్లో నివ్వరంగా ప్రాసేవారాయన.

నేను ఎందుకు ప్రత్యేకంగా దేవబ్ధానందీ, నేనూ కలననే భనుక. ప్రత్యేక, ప్రేమ, కొమ్మన్ను వంది అంతాం పట్ల నాలో ఒక మొగ్గు పుట్టట్లు అయిన కాదు, మా బంధువులందరూ వెనకొడ్లారు.

నేను విపరీతంగా చదివిన నవలలు, కథలు, కవిత్వం వల్ల 12 ఏళ్ల వయస్సు నుంచి నాలో ఒక చావల్లం వుండేది. ఆ మనుష్యులు గతించారు. ముఖ్యంగా మదరాసులోని మా బంధువు, నాకంటే పద్మావతీళ్ళ పెద్దవాడు కొమ్మన్ను సాంజుకవరాపుతో నేను పిల్వాళ్ళ తిరిగిరాన్ని. ఇతే నా లోలోపల ఒక భ్రమత్తనం లేదా భయం వుంది 'కొమ్మన్ను' వరకే గానీ కృంగారం వరకూ పోయింది కాదు. కానీ అది దాలు, అల్లరాల్ని వరకు వీటిలో 'లేదు' తిరిగింది అప్పులో తిరిగి అని - బంధువుల మధ్య బోలెత్తదానినీ. నాలో మేల్కొన్న విస్మయకరమైన భావాలన్నీ అతనికి ఉత్తరాలు ప్రాసేవాన్ని. ఇవన్నీ మావాళ్ళ తుంటివడేసిన నన్ను కట్టి లేయడం వల్ల నా అకుకు పెడదారి పట్టలేదనుకోవాలి.

ఈ వార్తలు చదివికి నేరాయి. దాంతో నాలో అన్నీ పెరిగింది అయిననీ అప్పటికే, యింతా ఎంతోమందివడేనే కృష్ణమోహనరావు గారికి పాడుచి పిచ్చి ప్రేమ. ఈ సాంజుకవరాపు ఉదయం నేను చెప్పాను. ఇనా అయిన నన్ను వదలలేదు. ఈ ప్రేమ, పెళ్ళికి దారిపయించి, మా యింట్లో వారలో నా మధ్య - యివన్నీ చదివికి ప్రీతికరమైన విషయాలు అయితే నన్ను ప్రోత్సహిస్తూ నాలోని మనస్సులో, అల్లలో ఒక సజీవంగా వుండిందే స్థితిలో వుండడం, నాకు ఉత్తరాలు రాకారాయన.

అయిన నీ బాధాంతి ముందు నా కృత్రిమత్వం వుండివరం... నేను అయినను ప్రాసేవన్నీ వెనాలో వాలో తెలియదు కానీ, ఇదోకల్లో అయిన వాలో పూతకల్లోగా ఉదయించివచ్చాడు. చివరం చక్కన పాటగాదు. ప్రహ్వనమానం పాటలు 'అయిదు' చుమా అనిపించి.

"నీ పుస్తకాల వల్ల ఎంతలో పొందేదామి" అంటారు. "నీ పుస్తకాల వల్ల ఎంతలో రాకావు? అని అడిగాను.

నన్ను ప్రోత్సహిస్తూ నాలోని మనస్సులో, అల్లలో ఒక సజీవంగా వుండిందే స్థితిలో వుండడం, ఉత్తరాలు రాకారాయన.

జ్ఞానప్రదాతా, ఆయుష్య శాంతి సుధాతర, ఆయుష్య మోహితమోహరా, ఆయు ఆయు భవనాకరా - 'లోలితంశముల చూర్చి పొరుడను సాదిలేని మన ప్రభుగూర్చి' - పండితి శ్రీమహాశ, అరుణాచల శివ, శ్రీరాం ఆయురం - పండి భవనను కంఠం పెట్టి పాడేవారు. హాస్యనియం వాయిం చేవారు. పండిపాటలు, ముఖాళి, నాటనామక్రియ పండి కాగాల్లే ఎంతో భావంతో పాడేవారు. 'ఎంకి పండి పిల్లలేదోయి, లేదోయి' - 'దురాన నానాళ' - 'పంకి నాతోటి రాయ్' పండితి ఆయున పాడుకోంటే వయ్యారాల ఎంకి, అమి కోసం క్షణల్లో దీపింపించునని ప్రేమించిన ఆ నందూరి మనమందర సొల్లాళ్ళుసోరు. చలం కంఠంలో నాదం అది, ఆయున పురమధ్యలోని రాగానుధయ అది. వేమనా పాడేవారు. కామిని నెర్పెల పీఠా యువకు ఎన్న పాడేరు. అందరూ వేర్వేరు వేర్వేరు. పాడుంట్లం చెవి వుంది పోన అ గాన తార్కత్రమం ఎంతో శాంతిని నింపేటి. ఆర్థంగా గుండెను బరువుగానూ చేసేది. మా అమ్మమ్మ దగ్గర నేర్చుకొన్నాను యీ పాటల్లే చాలవరకు. సంధ్యం వస్తే ఎక్కడా పాడేస్తూ వుండడం నాకు సరదా ఉంది.

నేను అప్పటికి రాచా కథలు వ్రాశాను. ముటులరావుగారు, వేమనమ్మ, గోరాకాష్టి మొదలైన వాళ్ళు, రమణ, వాళ్ళ పండి నాకరిం మనస్సులు మెచ్చుకోవడం జరిగేది. నాకు భయం చలానికి నా కథ చూపించాంటే, లైట్లం చేసి 'ఎర్రగులాబీలు' అని ఒక కథ - తెలుగు పుస్తకంకోలో గోరాకాష్టి ప్రచురించి, అభినందిస్తూ నాకు ఉత్తరం వ్రాసిన మేలైన కథ అని నేను అనుకున్నది - యిచ్చాను. "వర్తక చెప్పింది, పొట్టిపిట్టకకి చుట్టె సువ్వాత కథ వాదిరి చెప్పావని" అంటూ "మామూలు ధృష్టితో చూస్తే సువ్వా రాసిన కథ బాగానే వుంది, నీ చలానికి పూర్తిగా తృప్తిగా లేదు. ముగింపు ఎంతో బాగుంది"

కథ బాగానే వుంది, బానీ చలానికి పూర్తిగా తృప్తిగా లేదు. సగం వరకు చాలా బావుంది. ముగింపు ఎంతో బాగుంది - Final verdict ఏమిటంటే, The writer is capable of writing very entertaining stories - A skilful hand.

"నీ కథ చదివాను. ఏం బాలేదు. నేను మెచ్చుకోవాలని ఎందుకు గొంపవతావు - నీ కథలలో లోపం లేదు - వ్రాసిన వదవలేకపోవడం చలం tasteనే లోపం" అన్నారు మరోసారి. "వదవ రాయాలని రాకుండు నీ లోపం" అని చెప్పింది పెళ్ళిండుకొని

'వర్చి' ఎక్క 'వస్తే' అట్లా రాయి" అన్నారు. అందుకేనేమో నేనేమిద్య ఏమీ రాయలేదుందా వున్నాను!

1981-82 సంవత్సరాల్లో నేను చలం తోను అగ్రిడ్ థియో నెర్పెల్లానాను. అయిన పత్రికం 'Sacred Heart' type చేయించుకొని Orient Longman వారసుకొంటాను. రాశి ఫలిత తీసుకోదు. క్లబ్బ చేయాలి. నా దగ్గర అంత డబ్బు లేదు అన్నారాయన. నేను సుమారు 217 కేటులు వైపు చేసి చెప్పించాను.

"నువ్వు క్రమ వద్దమే కాదు, మిలో కర్నూతో హానికొట్టు కనపడుతోంది క్రమ పేటలో నీ గ్రేమ వుంది" అన్నప్పుడు చాలా సంకోచపడ్డాను. ఆయన నాకిచ్చిన స్పృహనికీ, కొంతైనా ఋణం తీర్చుకున్నావని అనుకున్నాను.

నిజానీ పాత్రగా పోయినా లేదు. వెంట వెంట చాలా అవ్వంది.

1) ఆతను కనపడగానే అమె విందుకు అడగలేదు. తన సందేహాన్ని ఎందుకు తీర్చుకోలేదు.

2) ఆ స్త్రీతో ఆ అమ్మాయి ఉత్తరం రాయనే రాయదు.

3) కానీ, ఆ ఉత్తరం artificialగా writer అక్షరాలని మళ్లీ పులి.

ముగింపు ఎంతో అద్భుతం.

Final verdict - ఏమిటంటే - The writer is capable of writing very entertaining stories. A skillful hand.

అలాగే పోయెత్తు అనుకోవచ్చును. వా secretaryని నీకు రాయమంటావునుమన్నాడు. "నాన్నగారే వాళ్లు బాగాలేదు. నెమ్మదిగా రాస్తూఉన్నా!"

నరే. మీ కుటుంబం నీ చుట్టూ ఎందుకు చేరుకుంటోంది? మీ తరవాత తాతలూ, అమ్మమ్మలూ పిన్నమ్మలూ, మామలూ దిగుతారా? నీ పెద్ద అవదానికీ కాదు కదా!

తాతలూ, తమ్మలూ అవుతారు.

తల్లిం కావడం తిన్న జన్మపదకం చాలా గొప్ప. ఆ అమ్మాయి అట్లాగే పుండుతో - అంతే చాలు.

Because you are different from the crowd - దయ్య ప్రతిష్ఠ వించునంది మురిత దానిని మురిత - నన్ను నువ్వు విడనవేయి. నీను నిన్ను విడనవేయి. అప్పుడు ఇక్కడవున్న 'జాడంబరి crowd'కి చెప్పుకొస్తారా? వాళ్లు రాకొస్తారా?

ఎందుకు నిన్ను వదిల వేయ దొర్తుకు నేను? చుట్టూ నేనూ పెద్దదికీ కలుసుకోవోయిరా. Don't lose your soul అంటూ పుంటాను. ఎందుకూ నీమీద ప్రేమకాదు.

అంతేకాదు. నేను నీకు gratefulగా feel అవుతాను. నువ్వుకొరికి రావడం. చాలో అంతే చేసుకోవూ పుండం - అలాగే fairy dreamగా చూచుకుంటాను. నువ్వు నాతో కొత్త confidence నీ, కృత్రిమ, గర్వాన్ని అమ్మిస్తా.

ఆ సుఖాన్ని గానీకీ అలాంటి కాదు. అయిన నా చరిత్రకారుడు. నువ్వు రాకంటే తన పుస్తకంలో చేసుకుంటాడు. నిన్ను చూచుకుని నేను గర్వించేస్తా కాదు. అందరూ రాయదన కాదు.

"నిన్ను scandalise చేస్తున్నారా?" అని రాకావు. ఆ మాట నిజంగానే అనుకుని రాకావనుకుని, వెంటనే నీకు కష్టపడుతూ ఉత్తరం రాకాను. ఉత్తరం రాయావా? నువ్వు seriousగా mean చెయ్యలేదని, రుంజేతాను ఉత్తరం.

మీమీవాళ్లు నిండ్ల నేను scandalise చేస్తారా?

నిన్ను నిండ్లం వెంట చెప్పలేదు.

1) అమ్మాయి - "నీ తీరుతో ఎవరూ చుట్టూ రాయదానో? తల్లి పుండం. నిన్నుచేస్తా!" అని రాకంటే అలాగే అమె నీ address చెప్పడానికీ అమ్మాయి అంటే.

పుస్తకాలకు రుండ్ల పుస్తకం రాకంటే అమ్మాయి అమ్మాయి పుండం.

One fine morning నీ సువ్వు అతని అంటేకీ పుస్తకం రోజున నాకు తిరిగిరాం ఇయ్య. ఈపుస్తకం permissionలో నేను చాల్చింపు చేసుకుంటాను. నువ్వుకొరికి నిలిచిపోతే.

I will be next proud of you.

ఆ పని తోరగా చెయ్య. నీ అంతు అందాన్ని కలుపుకుంటేనే దయంగా పుండి నాకు. మీకు పెళ్లి అయిందంటే scandalous rumourని అట్లా ప్రచారం కానీకు. నువ్వు స్వతంత్ర కులదానికొకావు గనకనూ, ఒక అంతు నువ్వు తీసుకోరానీకీ నిర్ధారణ చేస్తాను గనకనూ అలాగే మీవాళ్లు అట్లా కావటంతే, చెప్పకొరికి నిన్నుం చేతారో, ఆ sleeps చేతుకునేవారు. They are biding their time to strike, or they hope something may happen to their favour.

"You will be surprised" కాదు, you will be overjoyed -

అని రాయచునంది నువ్వు

దీపావళికి దాని, తాతా పుస్తకం. అందుకుని ఉపాకాయలు కొన్నాము. Candleలతో అంతుకొరికాము. అట్లాంటి రుండ్ల రాకొరికి అనే అమ్మాయి అందుకుని అంగీకరణ అయిన వాచ్చి, నీను ఉపాకాయ సంగతి తెలిత. వెరిగించి చేతులో పెట్టుకుని చేతులు తాల్చుకున్నావు. ఆ పెర్మిషన్ తుంకెంటులాగా పెట్టి నాచేత ముక్కిందారు. అది ఎగిరి నా బుంగీలో దూరింది. బుంగీ రాకంది.

మీరేం చేతారు?

రుంజేతామీదప్పు గారు ముంది ముంది చేతారు తెలుదానీకీ తోరగా నాకు Good News కాదు.

చెలం.

మీరూ అంటారు.

అని భావించుకొను.

అలాంటి రాత్రికా, తుదానీ రాత్రికా, నేను నుంచును మలాసాగా భుజిస్తోంది. రాత్రికాని మలాసాని. అంతయే తోలకూలే. ఎదురుగానీ రానులేదు. బాధ వస్తోరానో. ఎలాంటి. రాత్రికా. వూరిరానో నుంచునీ అనిచునున్నా. తానంటే ఏమిటంటారు. రాత్రికాని నేను తోలింపే అనిచునీ. తుదానీ అంటే.

ప్రేమలేఖని, ప్రేమలేఖని వారు, దరిది ఏం రావో? ఆ రాత్రికాని పై అవకాశాన్ని తీసేసి, విషం తుదానీ రాత్రి ఎందుకు నుంచునీ.

... నీచత్వంలోకి తారవారు. గొప్పగొప్ప ప్రేమతో, ఎప్పుడీకప్పుడు కీర్తిప్రతిష్ఠలకోసం దేవుణ్ణిదాని నీ చుట్టూ వున్నారు. నుంచునీ అనిచునీ. నరకంలో తాలనీ, అందరూ విడవనీ, మనలోవది నానానికి మనం నుంచునీ.

నుంచునీకోసం దేవుణ్ణిదాని లేదే, వాదన, lonelinessని తలించే శక్తి లేకపోతే, misunderstandingకి తలచునీ, ఆ మనుషుని ప్రత్యేకం కింద చూడనవసరం లేదు.

నుంచునీ నా దగ్గరికి రావడం, ఎదో సుందరమైన కలలాగు విలక్షణ భావనలు. ఎందుకు? నుంచునీ నిండువులులే - నలుగురి ముద్రా ముద్రా తొట్టుకుని, నడిచే నీనిగ్రహించే గుర్రం. నుంచునీ ప్రత్యేకమైనదానినీ తెలుసుకున్నాను గుర్రం. నా దగ్గరికి వైచిగింది వాళ్ళేవారు. నీ పెరిచిత్రే పెరిచి విరిచి నుంచునీ. అదేవార్త నునికి అప్పుడే గొప్ప compli-ment. నేనునాడు ఎదో కాంతిని సంపాదించానంటున్నానే అని నేను compromising చేసుకుని కాదు నేనునాడు 'అత్తరుచున్నాడు' అంటే. 'అత్తరుచు లేదు' అన్న కంటే తొలుతుకున్నాడు. ఎందుకు? తరవాత ప్రత్యేక ఈత్తురుచు ఉంటే, అలా నుంచునీ నుంచునీ, ఏం చేస్తున్నావ్? ఇంకా అరుచుకున్నావే? అని వివరమివ్వండి వాళ్ళకి.

మనం తోలానికి వంక ఎదుర్కొన్నా. మనం ప్రేమిచ్చు తోకం మనకోసం వాదించానీ, మనం తోకంవేపు దిక్త అని చేతులు చేసి తారవారు - చచ్చినా నరే.

'కాంతి' అంటే - అద్వైతములు చేసి కాంతివారు, మన స్వయంభూతిని వాళ్ళే కాంతి. ఇక్కడ మేము చేసే సాధన, మామూలు నుంచునీకోసం కాదు. peace that is beyond understanding కోసం - అని నుంచునీసాధనం కాదు.

నానానిది చూస్తూ గరితక ప్రపంచాన్ని మింగితే ఆ కాంతి వారు. ప్రపంచాన్ని ప్రేమించడమంటే దానిలోని అనిశ్చయాలను అంగీకరించు. ఆ తుక్కుని tolerate చెయ్యి excuse చెయ్యి నుంచునీ levelకి తీసు. ఎప్పుడూ తలచుకుంటే వుండు concept చేసివచ్చి చేయించు వాళ్ళ స్వేచ్ఛలు తో. పోతే పోనీ.

To think is the unhappy - మన think చెయ్యకండా లేదే. Think చెయ్యడానికి భయమేవంటే think చెయ్యకు అనే escapism.

అసలు thought అనేదాన్ని controle చెయ్యడం అది తరే సంగతి. అది అరుదానంలో అంగీ యోగసాధన.

నా truthకి వెరచి ఎవరూ నుంచునీ లేదోనా చేయించునీ. వాంటిరానీ అనిచునీ.

నీ తార్కమణలన్నీ మంచి. కాని వాటికోసం నుంచునీ నీలోపలి valu-able పానీ అనిచేలా? నుంచునీ అనిచేలా? అని మంపానానికి high price payచేసి bankrupt అయిన skeletons నీ చిగ్గరి వున్నారు.

అవును. escapism కాదు - కాని అది లేనివాళ్ళై లేదు. ఆ తార్కమణలన్నీ ఎదురీ. నిన్ను నుంచునీ వాంటిరాని తలించేలేదంటే. ఆ గొప్ప అత్తరుచు ఎదురీ? నిన్ను అనిచేలేదంటే నేను, తుదానీ కాంతిని సంపాదించి, తిదికమంటే వాంటిరాని, uncompromisingగా నుంచే దం పల్లి సంపాదించాను. చివ్త చేసి రంకం విడుదల చేసు ఎప్పుడూ చెయ్యలేదు. అప్పుడేనా చేరనిచ్చులేదు. నిజానికి నిన్నుంటే నిన్ను తుదానీ ఎవరూ చేరనిచ్చులేదు.

మామూలు చుట్టూలు పొందే కాంతి ఎప్పుడూ నా graspలోనే వుంటి. కాని నేను దాన్ని వాళ్ళలోలేదు. ఆ నీని కాంతికిచ్చి అదికి వుండగా నిన్నులో కాంతిమేమయిం - ఆ కీర్తిలా, దయలా, అప్పులా, సంపాదనా, ఉప్పులానా తార్కమణలనా.

కాని ఎవరొకరు ఆ అత్తరుచులేదు అనిచేలేదు. నీ చుట్టూ ముళ్ళకంటెలు పైగా. నిన్ను తోర్చుకున్నాననుకును. కాని అలా వాడుంటి అని రం సాధించే. 'అత్తరుచు' అని నిన్ను గొప్పచేసి అత్తరుచు రాకావ తలా, నిన్ను పొగడితే, వాటిమన్నా మాదిరినీవు మంపులానేమిటని (అదంతమూలా మాదిరికేలేలేలే)

V

చలం రాకలు, చేళ్లు, ఆయన కుటుంబ సభ్యుల జీవితం గురించి నేను ఏలో ఒక వేరీ చేపట్టివ్యా.

ఒకసారి ఉదయంపూట, 9-10 గంటల మధ్య చెట్ల నీడలో మేమిద్దరం కూర్చున్నాము. ఆయన మంచంమీద వదుకునేవారు, నేను పట్టన కూచునేదాన్ని అప్పుడు పకవక చించితో నీళ్లు తెస్తోంది. 'మాడు, యిప్పుడున్నవాళ్ళకి - నీళ్లున్నవి ఏవీలేవు. నీడు చచ్చు, రదుచ్చి, అందు వచ్చాయి. వాళ్ళకి లేపు' అన్నారు. అంటే పకవక, చీత, చారీ, నర్తకి అన్నమాట. నేను వెంటనే 'అల్లా వాళ్ళకి లేపారదానికి తారణం ఎవరు?' అన్నాను. ఆయన మాట్లాడలేదు.

ఒక కొడుకు రవి చిన్నవాడు చదివోయ్యా, మరొక అమ్మాయి వనంక (నంకీ) కడవడమందా మాయమైపోయింది. అదేవిధాలు మిగ్గుడు సుధదామయ్యైన గృహిణులుగా క్రియదరణిపోయింది. చాళ్ళ ముప్పిర్ల దిరిగి పన్నె ఏళ్లు బాపాయ అట్టలు తట్టుకుని పూరూరు నగరంగా - చారీకి బాపుత కప్పటి అని అడుకున్నా - అటుదిరిగి చెప్పిని క్షుత్రీ ఆయన. లోక రివాజంగా చూస్తే జవన్నీ బాపుతలేదు పడుతే. తదితరమే కర్తవ్య నిర్వహణతోనం అంటేరం చేయాలని. చెప్పినారు. తట్టుకొన్నవారు, మనం కట్టివారితోనం త్యాగాలు చేస్తే, దర్శనం నిర్వహించడంలో

గడపించి నమ్మిన వారు - వలం ఎంత దూరం అయినా దొరుకు దొరుకు అనేదాన్ని. మా ఆయన చెప్పే విధమన్నట్లే క్లిపించాడు.

మా అత్తమ్మ చలం

నిందా ముప్పై ఏళ్లు లేనినాడే ఆయనలో అకాలకి ప్రారంభమైంది. అది చాలి, చాలి అయిపై కాళ్ళూ మార్చింది. అది అయిపై కాదున్నా కొందరికి తెలిసింది.

క్రీ - చిట్టల పెంపకం వంటి అంశాలపైన ఆయన నలసోలు, అర్ధిప్రాయాలు, 70 ఏళ్ల నాడు ఎంత అరుదినకనెలా ఆయనలోని ఉదారతకు, పరిపాలన మారవల్సానీ, ముచున్నవ మార్పులూనీ తెలుసుకుందే తాదాటకు ఆయన రచనలు ఎంత గొప్ప పుష్పనిల్వాయో గమనిస్తే - పుష్పిత నీవితంలో యవన్నీ ఎందుకు ఆచరించలేదు - ఒక భర్తగా, తండ్రిగా, కొడుకుగా ఎందుకు విఫలమైనాడు అనే ప్రశ్న వస్తుంది, దాని అలా అనే బాపు మనకు లేదేమో!

అది అసలు పేరీ, ఆయన భార్యరలేని కేరెంటు అని, భర్త అనీ నేను నమ్మడమే తాక, కొంత సూటిపోడిగా ఆ మాటలు అనేదాన్ని. క్రమశిక్షణకు, నైతిక విలువలకు, చదువుకీ, రుజువర్తనకీ, సత్సంగంకలకీ ఎంతో విలువనిచ్చే అదర్శ ఉపాధ్యాయుడు మా మాతామహుడు యిచ్చ బట్టాభిరామయ్య గారి పెంపకంలో నేనున్నాను. నాకు చలం చేసిన 'ప్రస్థావ' వంశం గురించి ఏలో అర్థిసోయాలుండేవి.

చారీ అయిపై దూరం పెట్టక, నా చదువుకీ చిలువన సహాయం ఆయనలో ప్రసరించేదాన్ని. నా ఉత్తరాల్లోనూ అనేవిరికూ దుయ్యారట్టరం, ఎదురు ప్రశ్నలు చేయడం, మిర్వాద మరదినట్లు, ఏలో రాకలు.

ఆయన చాలిన సహించారు. 'పోతు మూడులో అవలేదు. చేసేందుకు సంజాయిషీ యివ్వాలి?' అనలేదు. అది ఆయన గొప్పతనం. నేను ఆ రోజుల్లో ఒక మైకు స్థితిలో వున్నాననకొంటాను. నేను బయటి ప్రపంచంకో మనలుకూ, టి.వి, ఎస్.వి.లు పాస్టేటూ, రాతేత భార్యకూల్లో అతి మరుకుగా, అన్నిటా ముందు పుంటూ కూడా - చలంకో ఒక ప్రశ్నకే భోరణి బంధాన్ని పెండుకున్నానంటే, నేను చాలా దొంగని అయివుండాలి.

పాపం, దివర ఉత్తరం వేరకు ఆయన నమ్మి చాలా గీరియమీగా, ఒక మనిషిగా పరిగడించారంటే, అది నా అప్పుడం. తన అత్తను ముందు లోకానీకీ, ఆ తర్వాత తుత్తరుదికీ పూర్తిగా విప్పి చూపించింది. దివేనవ చేతారంటి - ఆయన చూసేదేదాని అర్థమౌతుంది. ఆయన ముందు సిద్ధిగంటుల వేసిన దిప్ప సిరికలాంటి రాకలు.

ఉదా అవలూక

ఆయన భార్యరలేని కేరెంటు అని, భర్త అనీ నేను నమ్మడమే తాక, కొంత సూటిపోడిగా ఆ మాటలు అనేదాన్ని.

రెండో పేరీ ఈశ్వరుడి గురించి. సౌరినెని ఆయన ఈశ్వర రూపంగా వాడుకలు, దుష్టనష్టానికి తన 'పైశ్చిలో' నందాత్మని, బోల్లో మంత్రద్రవ్యం వేయించి ద్వారా తగ్గించిన మహిమార్పకాలు అని అయిన అనేకాలు. 'ఈ' ప్రశ్నలకు అవకాశమిస్తుంది, వెళ్ళు అని సర్వకీ సహృదసారి అమె దిష్టరీతిలోకి తోసింది. తల్లికు తీసి వెళ్ళి, నన్నుగా ఉన్న అమెను చూచి కయిచి అయిచికి చెప్పకాలు. నాకు ఏమీ ప్రశ్నలు లేవు అని ముఖాన చెప్పలేక మహిమాలనచి కప్పించుకున్నాను.

నేను అప్పటికీ, యిప్పుటికీ భగవంతుడున్నాడని నమ్ముతాను. ఈ స్వీచ్, స్థితి, అయిలను దిష్టహిష్టాన్ని ఒక మహాత్మ్య పుండేమోకానీ. నాకు పరిరయం లేదు. ద్వారం, విశ్వాసం అనేవి లేని సారా మనిషిని. నాశ్వికరాలిని కానుగానీ, నాకు భగవంతుడనే ఆ 'కొవ్వడం' యింతవరకూ అవసరం కాలేదు. నాలోని అభ్యుపకారం, తల్లికు కనుపించి వాటిని కూడా భక్తిని ఒక విరగతానుతులం అందుకు కారణం కాలిచ్చి, అగోచరి అయిగత మారదు - అది మనం ఏలా స్వీకరిస్తామో, వెళ్ళికి ఎత్తుతుంటామో అది మనం చూసుకునే సంగతి - ఏ గొప్ప తల్లి కూడా నీకు తోడుగా నిలచి, నిష్టా రక్షించదు - అని నాలో ఒక మొండి అలోచన.

అందుకీ నేను చలం వత్తికాల్లో, యిలాంటి చాలలని ప్రాసేదాగ్ని అయిన దాన్ని సమర్థించుకోవడానికి, సావం, ఎంతో ప్రయత్నించేవాను. అది అయినను ఎంత శ్రమ కలిగించి వుంటాలో!

VI

చలం లాగ తెలుగు పదవం ప్రాసేదాగ్ని, ప్రాయోగినివాళ్ళు లేదు - పుట్టకు అని నా నమ్మకం. 'నీటి, తీసిదీనిచ్చున్న మహిమాలని చలె పుట్టినట్టిన మళ్ళీ అయిన. పరిచయిస్తానై, చతుకాధానిస్తానై, తన భావాలకు అందరైన అలద్దాలు చుట్టి ఆయన ప్రదర్శించలేదు. తన చలహీనతలను, తన జీవితంలోని నయిగతా ఎగతాళి చేసి, చాలావై వెలిపేసి, చలంతులు ఎందుకు ఆయన భరించారు? వాటిని విహారంగంగా అట్టరాలలో ఎందుకు చెప్పాలోన్నాడు?

'చలం గీర్వాణాలు యాచానీ విమోచనచి నయిచిస్తామా?' అని కాలోచ తెలుగు విశ్లేషణాలయం నాకు నాకు ప్రసంగ విషయంగా యిచ్చారు. ఎంత తల్లివంతిస్తానై చాచ ప్రాసేదా, ఎంత విజ్ఞవంతిస్తానై అలోచనలు, గీర్వాణాలని, విద్యకాంటులు వెరకల్లిన చదవలు మేనా - ఆయనను అలంబన చేసుకున్న వారి జీవితాలకు ఆయన లొకికస్తానై అభ్యుచయం నమకూర్చడానికి ప్రయత్నించేయలేదు - చనుక అనాటికీ, ఆయన పుట్టిళ్ళ జీవితానికి అది సరిపోలేదు. అప్పుడు మాత్రం ఏలా సరిపోతాయి అని భక్తిని ప్రసంగించాను.

ఆయన నాకు తాతగారు. 42 ఏళ్ళు పెద్దవాడు. ఆయన మీద తీర్పులు వెలుతు, ప్రేమాపన చేయడం నాకు తగదు.

కానీ చలం పేరు వింటినే పరనకష్టపోయే వాళ్ళను చూస్తే నాకు యీ ముప్పులు అనాలనిపిస్తుంది. ఆయన్ను చదవడం, ఆ భారతీలోనే మాట్లాడడం, ఉరగా వాడేవాడే

ఆయనను అలంబన చేసుకున్న వారి జీవితాలకు ఆయన లొకికస్తానై అభ్యుచయం నమకూర్చడానికి ప్రయత్నించేయలేదు

పుంటావని నాకు విశ్వాసం వుండేది.

వెళ్ళేప్పు యిద్దం చేశాడు చలం బాళ్ళల్ని భర్తల బెర్లన్యాల నించి, అధికార పంధాల్నించి తొలగించేందుకు!

కాని భర్తలన్ను లేగని సంతెక్షతో ఇందించే చదువులనించి, ఉంగతీసే ఆర్యులనించి స్త్రీలని తప్పించాలంటే ఎవరు అవతారమెత్తాలి?

నాలో interest కలిగించాలంటే, ఏం రాయాలనిపిచాడు. ఎట్లా రాయాలని? నీ అత్త తీవించి ఉన్నంత కాలం నాకు సేరదా ఏం రాసినా? అది చచ్చిపోతున్నట్లే, నేను ఎవ్వన్నాను నీతో కలదు.

నువ్వు ఎట్లా వాటిని వెళ్లమి అట్లాచే వున్నాం. ఉవులు పెరిగాయి. చిదవకండా నూలిమూరి అతిథులు మమ్మల్ని అనుగ్రహిస్తున్నారు. ప్రతి వొక్కరూ ఇదివరకు కన్న శాంతంగా సంతోషంగా, ఆరోగ్యంగా, బిచ్చయ్యంగా ఉంటున్నాము. ఇందంలా నీ విరోధి ఉక్కరుడి అనుగ్రహం.

ఓ వివాదించి పెద్దత్తయ్య ఇక్కడ వుంది. ఇప్పుడు హైద్రాబాదు పోవాలని, చిదన్నా aeroplane గానీ, సివిల్ గానీ మిదతగానీ తనది తీసుకుపోతుందేమోననే ఆశతో చూస్తోంది అకాశంవైపు.

చిత్ర తన కొత్త పాప 'కాకా'తో ఇక్కడ వుంది ప్రస్తుతం.

"అమ్మమ్మ" అట్టిదికీ వచ్చిందంటున్నావు. ఎవరూ అమ్మమ్మ? తప్పకందా రాస్తాను.

నా windowకి నేను రాయకండా ఎట్లా వుందగలను?...

తారవని అడిగానని చెప్పు. మీ బాత్తు అడగలేదని చెప్పు.

మీ ఇంటి ముందు మమ్మలతో ఈనాటికీ హైద్రాబాదు గృహప్రాంగణోద్ధాన పుష్కరిందద్వానిలైన చలం విరహం చలానికీ మరుపురానిదని చెప్పు.

ఏమిడీ అనుకు!

ఎందుకీ అనుకు?

అనే ప్రశ్న వైటుదేరిన రోజున చలాన్నయ్యగు, అరుదాదలంలా.

ఈళ్ళరాజీకాదాలతో

చలం

(ఉత్తరాలు రాసే అసక్తి నాకు లేదు ప్రస్తుతం. కానీ నీకు మాత్రం - ఎప్పుడూ ఉత్తరాలతో నీ వాళ్ళి)

చే తా.

వివాద ప్రకారం నాకు ఎప్పుడూ కలలు కున్నాయి, రాసుకున్నాయి నాకు నాకు నాకు. అంత కత్తు తోకునరిపించదు. నీళ్ళా, కిక్కిరిస్తూనే ఉంటుంది నా. అలాగే రాసుకు దం నాకు కలదు.

కత్తు, అమలకం నాకు ముఖ్యమైనది. నాకు కలలు కలగడం వల్ల నాకు కలలు కలగడం వల్ల.

ఈనాటికీ కలలు కలలు ఎత్తకండా అట్టి రం రాసుకుంటున్నాను. ఈనాటికీ నాకు కలలు కలదు. కలం వెలు కత్తి నీకు అట్టి రం రాసుకున్నావు. నాకు కలలు కలదు. అలాగే కలలు, నాకు కలలు కలదు. ఈనాటికీ కలలు కలదు. నాకు కలలు కలదు. నీకు కలలు కలదు.

అలాగ ప్రారంభించాడు. మృతికి ముగిస్తుంటే, రోజు నాకు వాళ్ళు రాస్తాను - అంతకన్న తీరుచే వుందదు. నీ గంటల మధ్యనే ఏం రాసినా. కరవార రాయడం రాతరాదు.

నిన్ను అనుకోకుండా Xmas celebrate చేశాం. గొప్పగా జరిగింది ఈత్తర తీరుచెప్పు.

ఈత్తరుని నింగతి ఎత్తకండా ఉత్తరం రాయమంటావు. అలాచే నాతరంరాదు. కలం మొదలైనది లోగి రాయమన్నట్లే... నీ లెక్కలించి ఉత్తరం రావడం, చేతీ నా చేతిరానికి కల్గిరిగా రావడమనేదీ, ఉత్తరం కల్గిరావంగా అవడమంటుంది. నీ ఉత్తరంలో వీలైనంత వరకు ఈత్తరుని పేర్లెత్తు. కానీ ప్రతి ఉత్తరమూ ఈత్తరుని రాయమన్నట్లే ఈ రాయలో

అలాగా రాతరాదు

నేనే కాదు, అమెరికానున్నాను.

నువ్వు నాకు పరిచయమైన రాత్రి, "ఏమిటిది?" అని అర్థమైతే చూశాను. గర్వంతో పెరిగాను. ఆరాశం వంక చూశాను. నీనింది ఉత్తరం వార్తనప్పుడల్లా, అక్కర్లేవడరాను. నా తీవ్రంలో ఇదివరకైతే నిన్ను గొప్ప వరంగా తీసుకునేవాళ్ళి. ఇది తుదాదు - అక్కరికి పరిశ్రమిస్తున్నాను గురిత తాళి ప్రవాహం. అందాను వివర్ణ వాడను. పైగా వార్తా యానీ "వై. రిచార్డ్స్" రూపమునే అనింది. చాలా అని విశ్లేషించి, apponangalలోనూ యిక్కడంగానూ అనింది. నాతో ఇంకం అల్లా పించుకోవలం -

నువ్వు అనవలసినది, అర్థమవు - యవ్వనవతిని - నీ స్వేచ్ఛాన్ని ఎదురు తిరిగి తీసుకోగలరా?

ఇది నాకు ప్రేమలేఖల కాలం. ఎంతమంది మధురమైన లేఖలు రాస్తూన్నారు - అందరూ కుర్రాళ్ళు.

ఈక్కుడు అంటారు - మళ్ళీ ఉత్తరంలున్నాను. వైతానియమిదు నాలుగులో. "నీ వ్యక్తిత్వాన్ని అంకితమిచ్చుకొన్నావా?" అంటే ఎక్కానామిదు "ఫులి లేకంటే అమెరికీ తిరిగివచ్చాను" అంటారు.

అల్లా అక్కరికి పేరు నాకు - "నా కంపు లోపలి తలుకూ నా ముఖంలో ఇదివరకయిన నా ముఖ లోపలను విడిచిగా విడిచివది దీక్షగా, రక్షణ..." రిచార్డ్స్ పలకరించాలంటే ఈక్కుడుకీ అప్పించుకోలేవు.

ఫిర్యాదు ఎదులో వార్తలు ఫ్రీయూరావు అర్థం. తుదాదు నా ఫ్రీయూర్లను ఈక్కురుచి అర్థం.

'I am a Jealous God'

చేరేలే - అంతకీ

ఈక్కురుచేమంటారంటే

"విన్నవన్నా, ఏ క్రినించైనా ఇంత గొప్ప ప్రేమలేఖలు వచ్చాయా నీకు!" అని.

కానీ చేరీ, ఆడవిల్లి, అర్థిన్లు, ప్రత్యేకంకాదు చలానకి? ఉత్తరాలు రాకపోయినా అమెరికీ ఉత్తరం వార్తించుంటే గర్వంకాదా?

ఏమిటి? నీ దస్తూరి ఇట్లా అయింది? కలం కప్పి? నీరా తప్పా! నీ దస్తూరి తప్పా! చలం దురదృష్టమే! ఒక్కొక్క అక్షరం విడదీసేప్పుడీకీ, నా కళ్ల నరాలు పీక్కుపోతున్నాయి. నీ ఉత్తరం వార్తాక, ఓ మొక్కుడికి రాశాను "దస్తూరి classలో నీకు నాకు ఒక place promotion అయింది. మనని మించిన దస్తూరి నీకుందా" అంటారు ఇక్కడ రాశానా. నీ ఉత్తరంతో నువ్వు మా తాతయ్య చలం

దిగితేనేగాని వార్తాకనా.

మళ్ళీ ఇంతా ప్రారంభించాను. అంతే మోస్తూను.

అప్పుడు, నా చివరి ఉత్తరంలో నిన్ను harshlyనే treat చేశాను. నిన్ను అర్థం చేసుకోలేదనిపిస్తోంది ఇప్పుడు. details అవ్వడం లేకపోయినా.

ఈ ఉత్తరం చూస్తే, నువ్వు మానినట్లే భవమవుతున్నావు. నువ్వు రాసింది ఏమి.

నువ్వు ఇన్ని scenes లోంచి నడుస్తున్నా. నువ్వు విమాత్రం మెప్పుకోని వాతావరణంలో పెరిగి తుదా, నేను నిన్ను వాడుకలుతోదాని చూసినా, నన్నెల్లా గుర్తులో పెట్టుకుని, నీ మనసులో పెనవేసుకుని వున్నావంటే, వార్తాన్నిట్లే ఎన్నో బంధున బంధంతో నన్నెల్లావచ్చానేమో నడిచిస్తుంటే. కాకపోలే నీకు నాపైన వున్న మట్టుకు అర్థం కనపడదు.

నీ hoste వర్తన చూస్తే నాకు చాలా తుద్యూ వుంది. నేను నిన్ను చూచేదానికీ రాహుకదా? "మా తాతయ్య చాలా harmless" అని నువ్వు యిచే, hoste వారు నన్ను ఎన్నో పెన్సియాలించారో. తామర కొలనుం వార్తను. అలానికుంబాల చీకటి మూలం తిరగనిస్తారేమో! Lovers Rock ఇంకోరికీ reserve అయింది గడక.

అంత అందంలో నువ్వు ప్రత్యేకం సగ్గా కలుచుకుంటున్నావంటే, నేను చాలా సొందర్యపానకుట్టి బవుంటారి. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం మించిన సొందర్యసేక్షనలో వున్నాను. ప్రభుత్వకి సొందర్యానికి సొందర్యమిచ్చే శృంగార దేవతని అర్పిస్తున్నాను.

వెలుగు లోపల వెలుగు తానై వెలిగే దేనిని.

చేరీ, ఇంత సంశయపడకు. నిన్ను disappoint చెయ్యను. నిన్ను కోపుడును. నా వాళ్ళో కూచోపెట్టుకుని, నిన్ను నా దగ్గరికి తీసుకుని నీ కలుకల్గి పొటాను. నీవు నావల్ల గాయపడ్డావంటే, నాకు చాలా తగులగా వుంది.

మనస్సుకి హృదయం వుండే, అది పుట్టి తగులు. దేనివైతన్నా సాగిందా. అటుమొంటుంది వోడలరు. అందులో నాని ముగిసి. అటుమొంటుంది, ఇక్కడించుకుంటుంది. మరొకటి.

మరొకటి కోట్లవుంటుంది. ఈ మళ్ళీమిది అని తుదా పెనుతుంది, నిదులంటుంది. నివరికి దీనివుంటుంది.

ఈక్కురుచెంత కలిగినా, కోనా, ఈ గిరిం గానంతి వాటిలో వలించడం కష్టం. అందున్న వారిరించుకోవాలని. దూరం కాదాని ఫ్రీయూర్లం మరగా తాడకరాక

మనస్సు దాస్యవాదే Thrills and ecstasies అని అనే నా పోదరులు
తనారు. నా అన్యార్థిక మాధ్యమితీ కాదు, నా పోదరులకే ముఖ్యం. ఆ
సంగతిని మరిచానా, నా కృతి మీద ప్రశ్న contemptable food అవుతాయి.

1914లో పుట్టినవారువా? మమ్మని క్షమించి కలిలో పుట్టాను. 18లో
పుట్టి నన్ను వెతుక్కుంటూ పోయానా? ఇద్దరి జీవితాలకీ Tragedy జరిగింది.
కరుణ గల ఈశ్వరుడు నరిగా ఎప్పుడు పుట్టాలో అట్లానే ఏర్పాటు చేశారు.
నా మిత్రుడు కామూర్తి రాశాను క్షమించి చిన్నప్పుడు.

If I had been rich, I would have printed and freely distrib-
uted all your works and if I had been a woman I would have
satisfied all your romantic longings with my charms-

అని

18/11.

శ్రీమద్వేదం మహారా. 6వ పు.
లో రాస్తావను కోరినాను. Pleasant
Surprise. మూలం అది అది పోయింది
కాదు. నా మనస్సు అది అది అది అది
అది అది అది అది

శ్రీమద్వేదం మహారా. 6వ పు.
అది అది అది అది అది అది అది అది
నా మనస్సు అది అది అది అది అది అది అది
అది అది అది అది అది అది అది అది అది
అది అది అది అది అది అది అది అది అది
అది అది అది అది అది అది అది అది అది
అది అది అది అది అది అది అది అది అది
అది అది అది అది అది అది అది అది అది

6. తనీ

నీ ఉత్తరం అందింది. అప్పుడే రాస్తావనుకోలేదు. Pleasant sur-
prise. అందింది. నీ ఉత్తరం అందింది. రేటి ఎప్పుడో వచ్చిపోయింది
తరిగి.

నువ్వు కలం మార్చినా, కొన్ని భాగాలు నీ ఉత్తరం వదవడం వల్లమయింది.
నాకు ప్రేమలేఖలు రాసేవాళ్లలో ముఖ్యుడు ప్రెసెంట్ అనే అబ్బాయి. అతను
నా దస్తూరిని, నేను అతని దస్తూరినీ విసుక్కుంటూ వుంటాను. మా ఇద్దరి
మీద మెచ్చరీదారుల సహాయంతో మమ్మని mangleగా చేర్చుకున్నాము.
అతనూ ఏదో I.A.S. పరీక్షల్లో చెడతాడుట. మీ ఇద్దరి examiners మీదా
వైరం నా సింపతీ అంతా. మీ దస్తూరి దాద వదేది కొట్టుమంటే. ఇన్నేక్ష నా
దస్తూరి దాదని, నా వెలుగు దేశపు Press compositions & Publish-
తుడగా తానీరాన

నువ్వు రాస్తున్నావే! Thrills and ecstasies అని అనే నా పిల్లలకు
 తున్నాడు. నా ఆధ్యాత్మిక మార్గానికే బాదు, నా వయసుకీక ముఖ్యం. ఆ
 సంగతిని మరిచానా, నా దర్జీ వేసే పుత్ర contemptable foolని అవుతాను.

1916లో పుట్టాలనుకున్నావా! నన్ను రక్షించి 36లో పుట్టావు. 16లో
 పుట్టి నన్ను పోతుకుంటూ వోర్గానా? ఇద్దరి జీవితాలకీ tragedy జరగేది.
 కరుణ గల ఈశ్వరుడు సరిగా ఎప్పుడు పుట్టాలో అట్లానే ఏర్పాటు చేశారు.
 నా మిత్రుడు రామ్మూర్తి రాశాడు ఓసారి చిన్నప్పుడు.

If I had been rich, I would have printed and freely distrib-
 uted all your works and if I had been a woman I would have
 satisfied all your romantic longings with my charms-

అని

నీ
 అ. పి. పి. అ.

1911.

క. లెక్క కం 60000. 6000
 చికి రాస్తూ కమి రావోరు. Pleasant
 surprise. బాంబాయినింది. చే అత్తద. పుంది. రేపే నిజ్జుందో చెప్పిపోతోంది
 పిరిగి.

నువ్వు కలం మార్చినా, కొన్ని భాగాలు నీ ఉత్తరం చదవడం రిస్కుమయ్యింది.
 నాకు ప్రేమలేఖలు రాసేవాళ్ళలో ముఖ్యుడు ప్రసాద్ అనే అబ్బాయి. అతను
 నా దన్నురని, నేను అతని దన్నురనీ విసుక్కుంటో పుంటాము. మా ఇద్దరి
 గౌరవ దన్నురదారుల సమాజంలో నెమ్నా membersగా చేర్చుకున్నాము.
 అతనూ ఏదో I.A.S. పేరీట్లకి చెడతాడుట. మీ ఇద్దరి examiners మీదా
 పుంది నా సింపటి అంతా. మీ దన్నుర బాధ పడేది కొద్దిమందే. ఇన్నేళ్ళ నా
 దన్నుర బాధమి. నా తెలుగు చేతపు Press compositions & Publish-
 తుకా తానీరావే

2. చేపీ

నీ ఉత్తరం అందింది. అప్పుడే రాస్తావునుకోలేదు. Pleasant sur-
 prise. బాంబాయినింది. చే అత్తద. పుంది. రేపే నిజ్జుందో చెప్పిపోతోంది
 పిరిగి.

నువ్వు కలం మార్చినా, కొన్ని భాగాలు నీ ఉత్తరం చదవడం రిస్కుమయ్యింది.
 నాకు ప్రేమలేఖలు రాసేవాళ్ళలో ముఖ్యుడు ప్రసాద్ అనే అబ్బాయి. అతను
 నా దన్నురని, నేను అతని దన్నురనీ విసుక్కుంటో పుంటాము. మా ఇద్దరి
 గౌరవ దన్నురదారుల సమాజంలో నెమ్నా membersగా చేర్చుకున్నాము.
 అతనూ ఏదో I.A.S. పేరీట్లకి చెడతాడుట. మీ ఇద్దరి examiners మీదా
 పుంది నా సింపటి అంతా. మీ దన్నుర బాధ పడేది కొద్దిమందే. ఇన్నేళ్ళ నా
 దన్నుర బాధమి. నా తెలుగు చేతపు Press compositions & Publish-
 తుకా తానీరావే

ఈ రెండరిందే, వాళ్ళ చేరినది ఏమిటోదా? నేను రానది matter
యిచ్చి గానబాసినదిగిరి తలచుకోదా?

నా పుస్తకాలు క్రమంగా అభ్యవృథులయ్యాయి - ముందు నా నవలలు -
అన్నీ చదివావా ఏమన్నా కాదా?

అభయనవీ, అయ్యేనీ.

1. అయినా 2. హెరిట్ కవులు 3. వాళ్ళు నలుగురు. 4. బైబిల్ ద్వారా
దార్శ 5. నివాసం 6. అయినా 7. బ్రాహ్మణీకం 8. తదితరదర్శం 9.
మైదానం.

నీ దుష్టానికి నేను చెంకపెట్టటంలేదు. అత్తలను తెలివ్ గొలపడుతున్నాను
దీనిన ముగ్ధుడూ అయిన కోసం రాతన వాడు. అది అప్పుడు తగ్గదానికి.

నన్ను ఈశ్వరుని పేరు పెట్టవద్దని, నన్ను ఎన్నిసార్లు ఎత్తానో, ఈశ్వరుడు
అది వారనతో. వేరే పెట్టలో - నీ అత్తరమంతా ఈశ్వరుని గంగనీ నువ్వు
తేకులా రానది బోధున్న under line చేసి రెగిగి నీకు సంపాదనీ వుంది.

అయినా, ఈశ్వరునితో నీకు తగాదా ఎందుకు? అన్నట్లు నేను తగాదా
ఎందుకు పెట్టానో నీకు తెలుసు. తాని తీరా చూస్తే, నేను ఏ దివ్యులబ్రహ్మ,
ఈశ్వరునితో తగాదా వచ్చానో, అయిన వుండదానికి చీలులేదన్నానా, ఆ
విషయాలు, అయినలో లేలేదన్న అంత నాకు తగాదా ఎందుకు?

రెండో అది భుక్తాయనీ ఒకటి నన్ను అనేక పెట్ట బ్రేమించారు అనుకో
నన్ను చూడడందా? ఎట్లాగో నన్ను చూడడం తలపించింది. నాలో ఏది
తనకి గట్టనిది భుక్తాయనీ అని నాలోలేదనుకో. వచ్చిరానివాడు
నా విలోచన అతనితో అలవ్వాలి దిప్పించి భ్రమించాడు. అప్పుడు రంగు
గిరించి బ్రేమం మానదా? అప్పుడు అతను నాకు లొంగిపోయినట్లు అట్లా
మనమంది చూడలో నా యిరవ!

ఈశ్వరుడు సాధారణ మానవులు అనుకునే ఈశ్వరుడు కాదు. అయినకి
లేనిదన్నీ అన్నాయని అలోపించుకుని మనం అయిన్నీ ద్రవీంచడం గాని
అనువదలకునడం గాని న్యాయమా? నువ్వీమెరుగుతున్నా? తెలుసుకోదానికి
ఏం ప్రయత్నించావు?

నా సాధన చల్ల నేను అయినకి లొంత నమీచిస్తే, లొంత తెలుగుని
వోట్లాడుతున్నాను.

నన్ను నాకు నీమొందు వివరన్నా తిడితే, "నీకేం తెలుసు చలం నంగతి?
చదివావా? చూశావా? మాట్లాడావా? ఏమి చెయ్యక, ఎందుకు తిడతావు?"

అదా?

నన్ను చూసి చెంకమంది నామిది బ్రేమిన్నీ మానుకున్నారో? నా పుస్తకాలు
అర్థంకానివాళ్ళ!

నా పుస్తకాలనే అర్థం చేసుకోని వాళ్ళు ఈశ్వర ప్లేట్స్ అర్థం చేసుకోగలరా?
ఈశ్వరుణ్ణి గురించి చెప్పే అయిన దత్తులనబడే అల్పజ్ఞులనబట్టి,
దొంగలబట్టి అయిన పేరు పొడయింది. అయిన విలోచన వల్ల తన్ను

జూతకి అప్పుడ అవుతున్నాను. దోతమి మి. విచ్చే తత్తరాన అవాలా
రాయవలసినది. బంధువుల నింది చూత్రం కాదు. వాళ్ళనించి అన్నట్లు
రక్షణ తల్పించుకున్నాను - ఒకనొక మనమరార్పించి తప్ప, అమెని
తప్పించుకోలేక పోయినాను. తప్పించుకోవాలనిలేదు. అమె నా
దిక్కురాలయింది గుర.

మిన్న బాధకుండున్నాన అట్టికి బాధనన్ను నువ్వు చాలా happyగా
వెన్నాడని నాకు తెలుసు నువ్వు నీ బోధులంది move అయినానది.
ఎందుకు? చలం చల్లనకుండున్నాను. మిమ్మల్నికన్న కాదానికి లొంగి
మార్గంలో చల్ల నాలో, అప్పుడ తల్పిస్తానాలో, ఏం చూశావు? మార్గపు
దత్తుల మాకు అనవ్వించుకుని తీవరనించే మన! కాదానికి, మార్గానికి
లోపలాపోతే, నాలో అంత ప్రత్యేకత ఎమంది? అంత నాలో నీకు ఆ
విశ్వాసమెందుకు? నీకు చాలా బాధగా బుందరిలో ఒకతయ్యి వున్నానా,
నీ చూర్నా తీకుదా, ఒకే కాదుతప్ప మీద నమిస్త్రీ (మీ బాధకునక
చదివానమిచ్చుకున్నాను అయిన వంగతి బాంకమిటి?)

నీ మనమ నేర్పుబిచ్చ అందావుకు బుందరిలో గుర నీకు భురించెడు
గాని, మిమ్మల్లద చూకుం Truth and Sincerity, అది ఈశ్వరునికి చూకు
పెట్ట, గురించెది ఈశ్వరుడు, గురాల పుట్టయిన మన మెనిగ్లో ఆ
గురాల కింది ప్రతిపెట్టారు.

ఈశ్వరుడు అందెవైదా, నా courage of conviction, love of truthని
నువ్వు తుకన్న, నేనేం మిగలను కాదానికిలోంగి రియవడి, క్రమపడేవాడు
వెరకి ఆకర్షణ నివ్వచి, వార్తా ఎన్ని మనకార్యాలు చెయ్యగి, ఎంత
రాయనీ. దోతాలు - అమె పుస్తకాలు నడుపుకుంటారు. తురారు నువ్వీ
కాదు, ఎంతమంది యువకులు నావేపు కాంకి కోసం తేకులు బాధున్నారో
ఎందుకు?

నువ్వు రానిన నీలో చూర్నా మందిదే, తాని అట్లా ఎప్పుడూ
స్థిరపడిపోతారు.

అదా?

మరిగ తానకాకి

చూ తాతయ్య చం

మమ్మేం రాసినా విలువగా తీసుకుని అభివృద్ధిస్తాను. తేలిక చెయ్యను.

‘వైకాదుడు ఎల్లా
వున్నాడు?’.
‘బాగానే వున్నాడు.
మన వంట
నానుకుడుల్లా
వుంటాడు’

తల్లి, పలువరస.

చే, అయితే లోకం పెళ్లి పుడంగా అరిగింది. మనరాకు మంచి మొట్టలో అట్టే, మళ్లీ పూలు వచ్చేవని చెప్పిన మా అమ్మమ్మ అంట్లో అనువారు ఏమీ పట్టిన దెబ్బలు లేకుండా మనది పెట్టుకుని ముగ్గురు రాత్రులయ్యారు. పెళ్లిలో ముగ్గురు అయినారు, వధూవధూని ఏళ్లుకుని అని చెప్పింది. అది కావడానికి వెళ్లమంటూ అనుకున్నా వేదనా తెలిసి, నీకు కావాలని చూడ నీమలో అని దివ్య అండ్లర్ మెతుకురావట్టు గారు. అది తాతగారు అరిగిన, సుద్దుమైన ఒక ముక్కాని పెట్ట నీమలోనిది. కొడుకారీ అదే దివ్య ముగ్గులు తీస్తే, అది తాతగారి గుర్తుకుంటామని పూలయి చూడ వచ్చే నీమలో అది.

తల్లి ఎన్నో కామవులు, ఎప్పుడూ అది చూడత, వారిత, అది తల్లిదండ్రులది ఒక్కటే మామయి, దస్త్ర దుయ్యరితం. మామయిదే సైమిలో, గదిలో వెంటిచ్చిలో, చెట్టుకినీ వెంట ముక్కలు, మామయి ముక్కలు చేసి, సుద్దుతగా తినిపెట్టేలో, పిల్లలందరూ, పొడిలోని అరటి గింజు కొట్టుకుని తినేవారు. వారందరినీ పిల్లవాడు చలం, కొద్దిని పిల్లల పిల్లలందరినీ, తల్లి తల్లిలతో నాటకాలాడించి నాటాడు.

నీసినందరినీ, స్నేహగా గడిపిన యీ తదితం నుంచి మా అమ్మమ్మ బందరు యిరువ, చెట్టుమీద యింట్లో కాపురం వెళ్లింది. మామగారు, అయిన రెండో భార్య వెంకాయమ్మ (దస్త్రమ్మగారు), నవర మామయి, తల్లిదండ్రీ నానాగ్ల పెద్దాని వెంకాని తిమ్మగారు. వాటికి చుట్టి, అందారం, సామాన్యమైన రాబడి, అన్నంమెతుకు తాకిన చేతితో తల బాట్టు

మందేమనుకుంటే, వారి దగ్గర చేదలతో చుట్టినరు తోడి నెత్తం పోనీ చుట్టి. వాటిల మందే ముట్టుకునిపో వేయి, గోల్లంలోని మందేదట్ట చూడ పోనీ వెళ్లిపో.

ఎన్నో అది తల్లితోలేకపోయింది. అమ్మమ్మకి రావలసిందే ఏమోనానీ అయిన వెంటనే ఆ మొగ్గు తిరిగింది. మనరాకు వచ్చేమనుకుని, నన్ను త్రొంగు చదివెట్టినది రాకాడు. అది మొగ్గానే వెళ్లిపోయింది పెళ్లియం చేసుకుంది. తన పరిచయం 'అండ్లర్', భార్యతో చదువు చెల్లిందినట్టి, చెల్లెల్ని ఆ సుసార మామలలోంచి దయకుపడేద్దామనుకున్నాడు. ఈ

సమయంలో తల్లి వెంకట సుద్దుమ్మ యీ సంగతి గ్రహించి, బందరు వెళ్లి

నీ తల్లిక ముగ్గురు అదేమొట్టలున్నాడు - మమ్మ కాపురం వదిలేస్తే, వాళ్లకి వెళ్లిపోయి, తనది నా మీద వచ్చే అని చేసిలో నేను నేనుచేసుకుంటు.

ఈ రంగు గ్రహించి మా తాతగారు, వాళ్లలో తనకు అనుకూల, భయం, తిరుగుబాటు మనస్తత్వం గుర్తించి, అమెరికీ వెళ్ళుకు వెళ్ళుకు అయింది. కాకిత్తి అందరూ వెళ్లిపోయారు, అయిదు వేలం వెళ్లింది. ఒకేసారి దుప్పటి ముడుగుపెట్టారు, చదువు చెప్పారు. అది చెప్పేమనే వాటిలాంటి చూడ చదివేంత అంగీకారం వెంకాయం నుంచేరింది. అదేమొక్కలాంటి తన అయిదుగురు పిల్లలను గొప్ప పెద్దానీయంగా, చరితకామార్తలగా, అదృష్టవైచి పుట్టయ్యా పిట్టపిట్ట.

తాతగారిలో రాకు తన గాంధీయవారిగా అట్టడ తల్లి, చుట్టాకాయలని చెప్పింది. స్వయంగా తన వాస్తవంలో వెరాకాటు అయింది. అది పోడి, కోలాకాటు చేసింది, బుర్రకళలు చెప్పింది. నాటకాల్లో వేషాలు చేసి, మామయికి, బల్లం నేనుంచి తట్టుకుని, దాను చేసింది. 1959లో మనా నేనా మందరి స్వయంబు ఒక చుట్ట నిండ్లగా అట్టెట్టి చేసి, మనాకు అట్టడ మామమ్మకు భూతికి ఎంతో భోగించింది. స్వతంత్రాధ్యయంలో తెలుగు మనాకు బిల్లులలో అది నేను రోలుచేసుకుంది.

నాకుంటే 36 ఏళ్ళ మాత్రమే పెద్దని తిమ్మ, ఒకటిలో ఎంతో వాగా తెలిసింది. చిరుమలు, మొగ్గుదలు, భవద్దన తట్టుకున్న అట్టి తన పిల్లలకు వేర్పొందింది. 88 ఏళ్ల వయస్సులో అది తనకు మూసినట్టుకు ఎందరో క్షీణ తమ క్షయబాంధవి పోయినట్లు భావపడ్డారు. సాధనైన చుట్టాల్ల వదితం.

"అమ్మమ్మి చలం అని కాపురం వెళ్ళాల్సి చుట్టలకు చేసిండ్ల నెంచుకు చేసిండ్ల" అని చలం తనకి వికేషంలో భ్రాస్త, నాటివన్నీ గుర్తుకొచ్చాయి.

చాన్సిలరుయత్వం, మానవత్వం, సానుభూతి, స్వధర్మం, తాతగారయం మొత్తంమందిన ఆ 'సాన్సిల్' 'వెంచలు' చేసిన మందర్లం యందులో ఎత్తడ వెంటి? అది రోకలు తానెందరినీ చలంలో తనకి తదితం చుట్టలన్నీ 'చిత్తినీ' కాకిరామి. అట్ట అరిగి వుంటే నా ఉనికి, నా చరిత్ర పుండే కాదు అని చూడ నా మనవి. ఈ పెద్దరిచ్చనా పెట్టినట్టుకు పెద్దరాకాటులో నీలోపుర అన్నతికి రిజ్లాలో వచ్చి, నాకు 'అదారా' పత్తం పెట్టాంది అరాటపడిన అది పరిపూర్ణమైన మాతృమూర్తి.

"అమ్మమ్మి చలం తన కాపురం వెళ్ళగట్టే ప్రమాత్తుం చేసిండ్ల నిందలు చేసిండ్ల" ఆ 'సాన్సిల్' 'వెంచలు' నేను వందర్లం యందులో ఎత్తడ వుంద?

ఇందుకు విజ్ఞానాద వెంకటాచారి అందుకే కలుపు తెలిసినది. ఒకసారి వృష్టిపుష్పలాలకి వెళ్లి అన్నయ్యను చూద్దామని అయినంటికి వెడితే, 'నమ్మేందుకు వచ్చావు' అన్నాడట అయిన. చింతం, పొరుగు పచ్చి చివరి చిరకు అయిన ముఖం చూచలేదామి.

ఒకసారి 1946లో కాటోలు, అయిన మందకు వచ్చారు తల్లి వెంకట ముప్పయ్యారెండు చూడడానికి. ఆ గది, మంచం, అయిన ఒక కుర్చీపైట మీద కూర్చోడం నాకు బాగా గుర్తు. అయిన మీదే చెల్లెలు వారందరి వానకీబాబు కూడా అక్కడ వున్నది. 'అన్నయ్యా, మనకి అమ్మని చూడాలని వుందటోయ్యా, అమ్మకి మనల్ని చూడాలని వుంటుంది కదరా' అన్నారామి. నేను ఆ స్వరం, అయి అన్న ఆ పద్యత నునువలేను. ఇంటి తల్లి విషయంలో ఆర్థికమైనదే కాక, మరేరకంగాను బాధ్యత వహించలేకపోయానాదాయన. అంటికి బట్టవేయకుండా తన దివరి మహిమను అంత ముప్పయ్యారెండు చుట్ట, యాభారీ గోమహిమచూడలే దుప్పయ్యారెండు ఒక దివ్యమింటికి. మంచి బట్టకు కరువైన పేద స్థితిలో. అయి అల్లుడు వారందరి వెంకటచలం (ప్రొత్తబాండ్ దైర్ఘ్యం కె.వి.చలం) దమ్మ పంపేవారని చెప్పుకునేవారు.

తల్లిని పోషించని మనిషిగా నేను చలాగ్ని పేరొనడం భావించారు. తన భార్యని మిల్లంతో పెగతానీ చేయించి, కొట్టించిన 'దివ్యత వ్యక్తిత్వం'గా అయ్యని పేరొనడమూ భావించి కాకపోవచ్చును. యుక్త వయస్సునైన వెత్తిక మహిమను, అనాది విజ్ఞానాద మంచి తెలుగు మహిమలో యుమిడిపోతే, యుక్త దివ్య అంశాలను మైత్రీచూడండి అయిన వారిమనిషి పోషణ అవడమూ సంభావనావచ్చును.

అయిన భార్య రంగనాయకమ్మ (రంగమాలతి) సోమవారం నాడు పొనంలో వుండేది. తిరువధ్యమలైలోని యింట్లో నున్నని గర్భస్థుడ కను

'అన్నయ్యా, మనకి అమ్మని చూడాలని వుందటపోయినా, అమ్మకి మనల్ని చూడాలని వుంటుంది కదరా!' అన్నారామి.

చెప్పడంబట్టివచ్చున్న వాకేసేనో రాసింది. చింతం గోదకు అందంబడి బాచుని వుండగా, అయి అయిన వెంట దొంగిల్లి, 'అదంతా యీ విషయమింటి వల్లే' అని రాసింది. నేను ప్రాంతరకంగా చూస్తే అయిన బాధ్యత వహించి, చూడమీద వెలితో కొల్లకుంది, రాక అన్నట్లు. బోదుకు లేకుండా పోవడంతో పాటు, దివరి పిల్ల యితర మిత్రమిట్టి పెళ్లి చేసుకుంది ఎంతో కుంగిపోయిందన్నమాట.

1962లో - మదరాసులో అయిన మహిమ పర రుగోత్థిరం అనిగింది. పరమార్థశాంతిని పొందింది. వారిలో నేనూన్నాను. వంశం గీడుతుంది

పొలిచారు. వారిలో మా అమ్మమ్మ వున్నారు. అమ్మమ్మతో చాటు తాతయ్య వచ్చారు. నాతోచారు మావారూ వచ్చారు. మదరాసులో ఉత్సవాలు ప్రార్థనాధార మా తాతయ్యగారు నిరవచ్చామిట్టి ఎంతోమందిరారు. అమ్మమ్మ తనని అవమానించిన అన్నయ్యను చూచుకు పొచ్చున్నది.

71 ఏళ్లి చియన్నయ్యలో మా తాతయ్య పండుగింటి. వచ్చులో రెండు చూద్దానికి వెళ్లారు. మర్నాటికి కాటోలు తిరిగి వచ్చారు. అయినకి ఏ సంగతి అయినా 'నెరేక్షన్' రక్తిగర్భిట్లు చెప్పడం అలవాటు. అందుకు తను బట్టు విక్రీయ ద్వైతం నుంచి, ఆర్థికి చేరడం, వలం జంగళా వున్నాలోట వెతుక్కుంటూ వెళ్లడం చెప్పారు. ఎవరు? అన్నాడుట చలం. 'నేను. పట్టాభిరామయ్య' అన్నాడుట యాయన. 'ఏ పట్టాభిరామయ్యా?' అన్నాడుట అయిన. 'మీ బావను' అన్నాడుట యాయన. చలం ఆశ్రమం, భజనలు, ప్రార్థనలు అన్న మాటాయన. చూచి ఆ మాటకీ అయిన అయినామి. 'అయ్యా, ఎంత పొలిపోయాలో' అని చెప్పలేదామి. తల్లియెందారు. అయినా సరే - చలం అన్నాడుట "నువ్వే గెలిచావు, నేనే ఓరాను" అని. దిగ్భంజి కనిపించడంలో, చదువులు చెప్పించడంలో, పెళ్లిళ్లు చేయడంలో - భ్రమకీర్తనతో పెంచడంలో, తండ్రిగా బాధ్యత నెరవేర్చడంలో - అనేంత భావం వచ్చేమారు అది. మా తాతయ్య కూడా చలించిపోయారు ఆ మాట విని. చలం విజాయితీ అది. ఓడిపోయానని చెప్పుకునే దైర్ఘ్యం అది. అనాడు నేను రాసింది, హుంట్ రైట్ - అని నాతో అయితే ఉత్సాహంలో 45 ఏళ్లవాడు వాదించగలిగారు గానీ - రుజువర్తన, క్రియాశీలక, ఆర్థిక నిబర్తత, భగవద్గీతానుసరణలో తీవ్రతం గడిపిన మా తాతయ్యను బుర్రాయించలేకపోయినారు. అది అయిన నిజ్జాబానికి, సత్యానికి దృష్టాంతము.

[illegible]

నే ఉత్తరం, ఈ లోపలే నేనో చిన్న కాళ్ళు రాకాను. నైవాహిను వెళ్లి పురిటుంది.

ఇప్పుడు మార్గం పెద్ద ఉత్తరాలు వాయే? ఇప్పుడప్పుడు ఆ మని అవసరమార్గానే వుంటుంది. కానీ నీకు పెద్ద ఉత్తరాలు నేను వాయేమని అవసరం నునుకుండుతున్నాను. ఆ రోజుల్లో డివిజన్ లో ఉన్నప్పుడు నీకు. అంటే నీతోడులు ఘోషమేట్లే ఉన్నప్పుడు వుండేది. అలాగే అయి వచ్చే సరకు వాలో ఉన్నట్లే. కానీ అలాగే, డివిజన్ లో, ఉత్తరము, పెట్టె, ఆ నెమలద్రాన్ని, కాంతరంగా అలాగే వేస్తే చూసి కలలు కనే సరసముగా మార్చినట్లుగా వున్నాయి. మళ్ళీ అలాంటి నీలో లేదేమనకు చలం ఉత్తరం అవసరం వాలో స్పష్టం. నీలో విడివిడి తుపాను కేసనం వా చూసుకునే సామర్థ్యం నీ ఉత్తరం వుంటుంది వా లాగా.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಜ್ಞಾನಕು ಮಹಾ ಮಂತ್ರಿ ಬಿಂದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯ
ಪ್ರಾಚೀನವಾದಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಂತ್ರಿ ಪುರಾಣಿಕಗಾರ, ಛಾಂದ, ವೈಷ್ಣವ
ಮತದವರು

నీ విషయమై పెళ్లి భయం లేదు, కానీ నీ ఉద్యోగంపై నాకు అనుమానం.

జమ్మనా ఏమీ జరగవు. ఓ పెద్ద హత్యోనియం జమ్మనానికీ వచ్చింది.
కాదే event... ఈ ఇద్దరు గుమ్మం దాటితే, ముఖ్యమంత్రిగారు సందించారట.
ఉత్తరం దాడూ రమ్మ.

ప్రవీణి సంగతా - ఆయన నాకు బాపునాగ్రి! అంతవన్న రాణదానికీ
అయ్యన్న నేనే మొరుగుమను పెట్టావా. మనస్థలం కలిగి పట్టి గిరిని ఏరుకున్న
మొగుడేవదా!

అప్పుడీది వచ్చి చూసి కూడా, దాని వాళ్ళు పడే పొరపాడే పడుతున్నావా? నీ సంగతులు ఏమీ మాట్లాడినారా అనా. నాకేం విసుగులేదు. రమ్మ అమెరికాపైనే H.Romb మేం దగ్గి వంట, 'అల్ట్రా' అంటారు. తాని తేదీ తడుపుకోదని తెలిస్తే, పాపం చిన్న baby అంత పెద్ద పొట్టని ఎట్లా యెయ్యగలుగుతుంది? అని వ్యాకులంపడతాను. నీ తీరుంతలో నీకు ఏమి దాడుడం అవనరమని కోస్తే అది రాయి. నీకో చిక్కుడున్నాడు అన్నా. నీ రెంట్లు అటుతాచి ఉన్నంత కాలం, చేతిని విడవని చెక్కుడు. తరవాత నా దృష్టి నేమి గ్రహించే వారివేమి, నన్ను గ్రహించే వారివేమి, direct కాకపోతే అంతగన్ను ఏం చేస్తుంది? ఎందుకంటే, నాకీవ్వు అన్నా, నావేమి ఆకలో చూసే చేదీ, నావేమి రెంట్లుతాచే వీర అమ్మాయి, తెల్లదీ నా మొహంలోకి నవ్వు బరికినవ్వు. - అంతగన్ను దూరంగా, పూర్తి చేతులతో నన్ను తిక్క అవుతూ, రీంంబి తిక్కేడు తుక్కుదగ్గి కూర్చోబాగానే ఉత్తమే. మోదీదన్నా వ్వువడం వుంచుకో - కదవన్ను అంటే దీన్నంతా త్వరీకీరించి తుక్కురీది కోగుం పోవలసాడు, దీన్నంతా తుక్కురీదిగా దూరంకొడదం - ఉచ్చావేరి, సొందర్యవరి ఉత్సాహవరి అన దీదీనే కాదు. ముఖ్యం ఆ కళ్ల వెనక వారిచూసే అనలు నేను? అనే ఆ చేదీని చూడాలని.

ఈ కథానీరాధారితో

220

623

1-1-25

[illegible]

The History of the City of New York

blue ink. 5 1/2 1/2 strain 6
100 100 1/2 200

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

అదంతే తమ. దేశీ, లాభం లేదు. మధ్య సేవ, ఇదో వైద్యకీ దూరంగా ఏమనాలిరాము. ఎంత చూచినా మన వేళ్ల లోనవుతూ లాభం. అందువల్లనే అత్యంత సేవకీ చూడాలి కదమనాలి. మమ్మన సున్న లోలానికీ సంబంధం లేకపోయింది కాండకో చూడకోయినానంటావు. నేనెవరినిన్ను లోక కల్పించిందో, మర్యాదలో ఇంకీపోతూనానంటాను. ఎక్కడ అందుతుంది ఇంకను?...

నీ దేవుని తెలిపిందేదు. Blue Paper పై blue Ink. కట్టిన strain, అయినా చివరికి అర్థమైనా బాపిందను. నీ పెళ్లి నంకి - నీ పెళ్లు: నూనాదే - తాతలూ, తండ్రిలూ - తల్లులూ - వారు ప్రతిష్టపరులు - చివ్వాళులు, పెళ్లిళ్లు, ప్రతిష్టలు - గొప్పలు - వీటి అనాధకులు, నువ్వు కలెండర్ అయ్యావని వారి ముచ్చట. తగ్గించిందేదు నీ తాతలూ వా

1999-2000

అనుమతి లేకుండా ఎన్నడూ రాదు. నువ్వు M.A. అయినా సరే,
M.H.N.D.X.L.B. అయినా సరే.

ఈ పాఠాన్ని బాగా ఎరుగుదును. కోడం - పొద్దునందం - పొగకదలే
- డోర్ల - బొప్పానాన్నల లొంగదం - వెనక గోరులు తియ్యదం -
పూట్ర - వడకంగా చెయ్యదం - అంతా నీ మంచి కోసమేనని
మోసపుచ్చకోడం - నిమ్మ మోసపుచ్చదం - గుడుపు పెట్టదం - ఈ లోతుల
చెయ్యదంనీచి చెయ్యదం - చాలా జాగ్రత్త వుండు

నీ బతుకునే నాకుండు దేవుడు, వాళ్ళ కొలకొప్పు దయ్య కొలకొప్పు. M.A.
చదివించినందుకు, నువ్వు పెళ్ళి మానుకోవాలా!
నువ్వుకు. వాళ్ళలో ఒక్కరిని నువ్వుకు. ఒకరు కోప్పడితే, ఇంకొకరు
బాబుగొందరన్నా నీవీంది. నువ్వు చంపిస్తావు.

అదంతా ప్రేమ అంటారు. నీ ప్రేమమంటారు.
చూర్చిచూసి ఏం లేదు. ఈ పక్షిరం అందగానే పెళ్లి చేసుకో
వచ్చింది వందే.

ఇక్కడ ఈ క్షుర సమక్షంలో పెళ్లి జరుగుతుంది.
పెళ్లి అయినా, అంత అందరూ మనస్సు అతన్నే చూడలే వేరొకరు.
మొట్టమొదట మర్యాదవద్దన్న చీమకుని. ధనశేఖర దేవతలకి నిత్యపూజలు
చేయసాగింది.

తమ చూపుళ్ళ కొడుకుల వల్లనే గాన, నీ పెళ్ళి వల్ల చాలా పువలెక్కానని
జాగ్రత్త జతయిం - జాగ్రత్త చాలా జాగ్రత్త

“మమంసా ప్రాణం నిను” అన్నాడు. నిను అర్థం మమకారము.

புது - கண்டிதா மீட்டி

“మరియు? మీరేం అంటా?” అని వెంటర్ల వద్దకి వీరి వచ్చారు. వీరికి సేవలో ఉన్నా, సామాన్యంగా ఉన్నా, వీరికి ఏ రకమైన వాతావరణం ఉన్నదో తెలుసుకోవాలని వారు నిశ్చయించుకున్నారు. వీరిని అతని వద్దకి పంపారు. ఎవరూ అతనిని చూడలేదు.

పరిశీలన: వాళ్ళు M.A. చదివే వారా?

పైను ప్రయోగించడమిది, ఎవరన్నా ఏమిట చెప్పారా?

అధ్యక్షుడి ఆదేశం నిన్ను కానరు. నిన్ను M.A. pass కానరు. అందుకే అందుకే తీసుకొస్తున్నా. నా మాట విని వెళ్లి లేకుండా వెంటనే వెళ్లి చేతుకోకుండా. అదేవిధం చేరే వారందరినీ వెళ్ళు.

మొదట అందరినీ స్వాగతం.

01.2.1991 09:12:23

பேசு.

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

విషయాలు. అప్పుడు దీనిని చరిత్ర కూడా మంపుడుగాని, ముప్పదీనింటి type చేస్తోవుంటుంది.

దారి తిరిగి బడికి వెళ్లవలసింది. ఇక్కడే వుంది. వతర్ రహస్యం ఇక్కడే ఉన్నాడు. నాలుగు దిక్కులకీ, చాలా మీదమీది, గాలిలో చలనాన్ని మంపుకున్నాడు. ఉద్యోగానికి.

మహానది దిక్కుకి అప్పుగా వుంది. అందువల్ల మారు దోపిడాయిలా, దొంగదొంగలా రాలేదు. చిత్త మెప్పుడు వెన్నంటి ముప్పి,

ఈమృతాశీర్వాదంతో
చలం

... నీ కార్మ, సరే పూర్తిగానీ typing అన్నీ ఓసారే పంపిస్తుగాని.

చిత్రా పిల్లలూ అక్కడే ఉన్నాడు. నేను పెద్ద ఉత్తరమా? ఇక్కడ ఏం చికించాలి మంటాయని కాకామ! ఈ గోం దారి అవలంకి పోనీ ఎవరూ గోడవడి ఈమూరి వాళ్ళు లోపలికి రాలే. భర్తం పెట్టమని వెలిచ్చే దీనులు కన్ను

ఉత్తరాలు కూడా ఎంతో భగ్గపోయినాయి. చాలానికి ఓ పది వేస్తారేమో లేదు. మరేవేళ కూడా తప్పి పట్టింది.

అయినా పూర్వం మిగ్గే ఎట్లా రావోను! ఎన్ని గోడలు మనిషిని ముప్పా ఎట్లు. ఉత్తరమాయి. భర్తలు. అవలం ఎవరు? ... ముగ్ధావాడున్నాడు. శారదాగారు. పని, పని, పని, నీకు! సరదాలు, మిక్తులు. మృతకులు.

చలం

... నీ నీవెవరూ, నీ భవ్యుత్తర, ముప్పా నాకుత దర్శన అలెటోతే, నీకు ఉత్తరమిది. లింగతే అంత ఎంచుకు రాస్తోను. ఎంచుకు ముప్పా పోత నీకులనుకునేది రాస్తోను? నీవాతనింగా అంటున్నాడు గుత ముప్పాడు ముడిరాని వాడొకాడా? నీవే కన్నం? అలాగే తొన్న నీకులు గ్రేడు, పార్లరావోత్తరం. కలుకు, మల్లాసోమో - ముప్పాతం, దివ్యమంట. అలాంటిది వానవాచ్చుదయోనికి - (గ్రేడు కాదు, లోపల) ముప్పా పొడవాయి. వాటిల్లోనే ముప్పామ విశాలమోకాదు. నీలో వారి నుండి ముప్పాదామ. రాకామ. ముప్పా తెలుసుకుంటావు. ఈనాడు నమృపు - ఈ మనసే మనకి ముప్పానోకుపు నుకపోకుపుకూడా ముప్పదీనింటి దారి దివ్యంయం పైత అలెటంమమొగ్గన్నాడు. అది పొందునీ. చాన్ని యెరలంబి అలెటంయం దిక్కు

ప్రస్తుతం ముప్పా తాని it is an unavoidable evil అనేది తెలుసుకుంటావు త్రనుంగా - ఈనాడో, వెయ్యేత్త. 'కాంతి', 'కాంతి' అంటే ఏమిటి? మనస్సు పొంగు అగడం, తగ్గడం. చాథ వాచ్చినప్పుడు మనస్సు ఎట్లా పొంగుతుంటే గమనించు. పెద్ద నుకామ ముప్పానప్పుడూ అంటే. అప్పుడు ఆ నుకం చారకి చాలా దగ్గర. ఇప్పుడు నీలో కాంతి నీ మనసు పైరం వాడవం వట్లు.

మళ్ళీ Brahmacharya చేస్తావా నా గణాంకానికి ముప్పానికి కాదు. తెలుసుకుని నుకపరలావని. ఇవి నా theories కాదు. సాధారణంగా యోగులు వనుకున్నవి. ఈ దోషన వెనక నా గ్రేడు నీమీది అదుర్తా గోచరించడా? నేనీవాడు పాత మాటలు రాయలేనా. నీ మెప్పు పొందడానికి? సరుకు, తన్ను తిరగవడే, చదుపు, నాగా విప్పులవిగా అనుభవించు, పైకి పాకు అని. రాయగలను. కాని రాయను. నీనాడూ నా దోధ అది కాదు. Save your soul అనే.

... అప్పటి నీలో మార్పు నా పూర్వ సిద్ధాంతానికి గాని, నీ పూర్వ సిద్ధాంతానికి గాని మొదట కాదు. అదినవరదీనిచ్చి ఎత్తువైతనీ, అదినవరదీదాని అం-
equal, దాని progressione plane. ఎత్తు తెలుసుకుని advance అంటున్నాడున్నాడు. నా పూర్వ సిద్ధాంతమంటున్నాను. అలాంటి సిద్ధాంత కూడా నాకీ. నేనేం మారలేదే వాటి విషయమై అప్పటి నక్కమే. కాని ఇప్పుడు వాటిని మించిన సత్యాన్ని తెలుసుకున్నాను. A higher truth. దీనివల్ల readjustment అవసరమిచ్చాగాని అది అప్పుడు కాదు. Einstein & theory of relativity వల్ల Newton అప్పుడు కాలేదు. A plane of outlookలో అది నక్కమే. ఈ planeలో ఇది సర్వం.

ఈ ఉత్తరం నీకు తొంద్రేనా నచ్చుతుంటుంది నా అతే.
నీకు ఇంత ఉత్తరం వ్రాయడమంటే సామాన్యం కాదు. నా కాలం అమాన్యం శ్మశాను ఎప్పటికప్పు దాంతో తొన్న గంటలు ఇవ్వాను నీకు. దానివల్ల తెలుసుకోవొచ్చు. నీపైన నా శ్రద్ధ, నీపైన నా గ్రేడు. ఉత్తర తెలుసుకో - ఈ గ్రేడుల్లో, వాటిలంతా, ముప్పాగా. ఉత్తరమే నెడనే గ్రేడు చాలా స్వల్పం. అది చాలా అలెటం. You cannot afford to miss them, కాని వాటిల్లోంచి భవమానమే గ్రేడువారాలోని తెలుసుకు ముట్టు.

గ్రేడులో పెద్ద దీని
చీ చలం

మహా అలెటం

VIII

చలం తన తొలి జీవితాన్ని, రమణాశ్రమానికి వెళ్లని పూర్వం, ఎల్లా నడుపుకున్నాడో చలం భక్తులందరికీ తెలుసు. అవి గొప్ప ప్రణయ సాహసయాత్రలుగా చదువుకొని వుంటారు. ఎంతోమందికి తమ మనస్సుల్లో దాక్చొని, తోచిన మోహ, వాంఛా క్రియలలో పడిపోలేక, మింగిసి, చుట్టూ అబ్బా చూసే అలవాటూ వుండవచ్చును. అలా, చలం అంత సులువుగా ఎల్లా కళ్లు ఎటుపోతే అటు చూస్తూ, మనస్సు ఎటులాగితే అటు మళ్ళిపోతూ, అందమైన పూవుమీద వాలిన క్రమరంవలె సౌందర్యాన్ని అక్రమకున్నాడని యీర్ష్యాగానూ వుండవచ్చును. పదే పదే ఆయన వాంఛా పరివర్తన గాథలను చదువుకొని వుండవచ్చును. తాము చేయలేనిదేదో ఆయన చేసినందుకు ఆరాధనలో పడిపోయి వుండవచ్చును. 'వైతేరియస్ ప్లెజర్' అనవచ్చు దీనిని, ఆయన బయటికి చెప్పుకొని, దేశమంతా టముకు వేశాడు. ఆయన చేసినది సామాన్యుల జీవితాలలో సాధ్యపడేది కాదు, సంభవమూ కాదు, సమర్థనీయమూ కాదు అని ఖండించే తెగింపు వారికి లేదు.

తాము చేయలేనిదేదో
ఆయన చేసిన
నందుకు ఆరాధనలో
పడిపోయి
వుండవచ్చును.

ఒక సాయంకాలం పూట రంజింపచేసే రసనాటకంగా చలం గురించి మాట్లాడుతుంటే అది మన అధునికతకు నిశానిగా భావించే కుహనా భంగిమలు నాకు నచ్చవు.

ఒకే, చలం చెప్పినవన్నీ అనుకరించేంత భక్తి, గురి వున్నాయని బహిరంగంగా చెప్పుకునేవారు - పురుషులైతే తమ నిత్య జీవితంలో ఆచరణలో పెట్టేయగలరేమో! అనుకొన్నది ముఖాన అనందం, యితరులలో తమకి నచ్చనిది వెలుకారం చేయడం, విద్యాలయాల్లో, హతాశము చలం

కార్యస్థానాలలో వ్యవస్థాపక క్రమశిక్షణను గేరిచేసేయవచ్చును. మరి తమ తల్లి, అత్త చెబెళ్లు, భార్య, తమకు సంబంధించిన యితర స్త్రీలు అల్లా చేస్తే సహించగలరా?

ఇదే ఆలోచనను కొంత సాగదీస్తే, చలం నిజాయితీ, మనసు చెప్పిన పోకడ, సౌందర్యారాధన, ముఖ్యంగా అలౌకికమైన స్త్రీ లావణ్య ఆభరణ - వీటన్నిటినీ ఆయన అవకాశం దొరికినప్పుడు ఆచరించి వదేశాడు. అనుభవించి వదిలేశాడు. కానీ దానిని బాధ్యత లేని ప్రేమగా, అతి క్షణమైన ఉల్లేక ప్రవర్తనగా నేను భావిస్తాను. ఒక స్త్రీ వ్యభిచారం చేస్తున్నదంటే అమెమీద జాలిపడతాను. తన అత్యుగ్రవాన్ని అణచివేసుకుని, సర్వ ప్రాతి ధర్మమైన అహార, నిద్ర, మైథునాలలో చివరి దానికి, వదానికి లొంగిపోయిందంటే ఆ పురుషుని క్రూరత్వాన్ని నేను దేవుస్తాను. మనిషిగా అమెలో నిజాయితీ నెలకొన్న ధృవస్థంథం లాంటి అత్యుని చంపేసినందుకు, మనుమ సదృశమైన మనస్సుని కాలరాచినందుకు, దిగుబాటకు వంటి ఆ శరీరాన్ని మలినం చేసే నలిపి నాశనం చేసినందుకు నేను అతడిని శిక్షిస్తాను. తమకీ మనస్సు, అత్యు వున్నాయని, అవి కామకత, వ్యాపారం అనే అగ్నిలో మండిచెప్పేయాయని గుర్తించకుండానే 'వ్యక్తులు'గా చచ్చిపోయిన యువకులను గురించి విని, లోకంలో ఎంత హింస వుందని చిలచిలలాడుతాను.

ఇటువంటి సందర్భంలో, చలం చేష్టలు ఏ కోణంలో సమర్థిస్తాను? దబ్బు కోసం కాకపోతే, 'ప్రేమ' కోసం లొంగిన వారిని నేను ఏ పేరుతో పిలవాలి? నా ఆమోదం, నా న్యాయ నిర్ణయకత్వం ఆయనకు అవసరం లేదు. అనందరృచు కూడాను. కానీ, యిలాంటి ప్రశ్నలు వేయకుండా, సమాధానాల కోసం అన్వేషించకుండా - 'తెల్ల చలం' అని జేకొట్టే వారి కృత్రిమత్వాన్ని, చిత్తశుద్ధిని శంకిస్తాను. నా ఈగదా వారితోనే, నేను విడుదలు పడేది వారి రెండు ముఖాల, పొద్దులు, పొక్కిత విలువల వ్యక్తిత్వం, ప్రచారాలతోనే.

చలాన్ని చదవడం పాపమను, చలంలాగ చంచలత్వం యింకా పాపము. వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు గొప్ప నిర్ణయనం చలం. సౌందర్యోపాసనకు సుధామధుర వ్యాభ్యాసం చలం. అది సరేగానీ, ఆయనలాగ బ్రతికేస్తానునీ, తమ కుటుంబ స్త్రీలను బతకనిస్తానుని,

ప్రశ్నలు వేయకుండా,
సమాధానాల కోసం
అన్వేషించకుండా -
'తెల్ల చలం' అని
జేకొట్టే వారి కృత్రి
మత్వాన్ని, చిత్తశుద్ధిని
శంకిస్తాను.

ప్రోత్సహిస్తామనీ ఎందుకు వేదికమీద ఎవరూ చెప్పరు? చలం సంస్కరణ, అధ్యయన సభలకు తమ భార్యలను వెంటబెట్టుకొని వచ్చేవారు ఎంతమంది?

సారిస్, ఈశ్వరుడు, చలానికి సాక్షాత్కారం నాలాంటి హేతువాదికి (అంతకంటే దిన్నెమాట ధాలు నా విషయంలో) మానవతావాదికి అంతుపట్టని విషయాలు. సైకియాట్రీస్ట్ విక్టోమిందెగన్ 'హెల్మన్ నేషన్స్' అనిపిస్తుంది. అటువంటి పాత్రలో 'హె' యీనాడు ఢీప్లీలో అతి ప్రశాంతతలో ఉన్నదంటే, నాన్న తనకిచ్చిన జీవితానికి హరిస్తూన్నదంటే - నేను బాప్యంగానైనా నమ్ముతాను. నర్తకి, చిత్ర తిరువణ్ణామలై ఎందుకు వెళ్లిపోయారంటే ఎందుకు అని అడిగి, నాకు నేమాదానం తెలిసినందున, అది మనస్సులోనే దాచుకుంటాను. ఛే (నిర్మల) బొంబాయిలో 1967 నవంబరులో మా అమ్మమ్మని, నన్ను కలిసినప్పుడు, 'అత్తయ్యా, నేను తిన్నాను. తిరిగాను, తాగాను - కానీ నాకు వాటిల్లో తృప్తిలేకపోయింది' అంటూ నందిమని సాధనాలయంలో స్వామి దిన్నెయానంద దగ్గర సైకోథెరపీగా పనిచేస్తూ, తాంరి సంపాదించుకుంటున్నాను' అని చెప్పినప్పుడు, కథకురాలిగా, సంఘ సేవకురాలిగా కాకీరత్నం ఉన్నలాంటి ఆ దిన్నె ఆకారాన్ని చూసి - అంతకు మునుపు అమె జీవితాన్ని గురించి పూహించిన మనస్సులో మేముకొన్నాను. నిండా యిరవై ఏళ్లు కూడా లేని పయస్కులో బొంబాయి లాంటి మహా పట్నానికి వెళ్లి, కాలెక్ట్ కంపెనీలో చేరి, తమ బ్రతుకుకూ నాన్నకి దబ్బు పంచిన అమె ఎంత ఆదర్శ చనిత! చలానికి యిట్లు కొనిపెట్టింది అమె. చెల్లెలు 'పకపక'ని అడుకుని, కల్లెలా చూసుకుంటున్నది అమె. వకేరీ రెహ్మాన్ చనిపోతే, పకపక (చిట్టిపాచని) దగ్గరకు తీసికొని, అమె దిన్నె పాపము చదివించి, ఉద్యోగాన్నిప్పించే బాధ్యతను తీసుకొన్నది అమె.

హులీ చందూర్ చెప్పారు 'చలం శతజయంతి చేస్తున్నాం, రమ్మని మదరాసులో పిలిస్తే, 'మా నాన్నంటే మాకు అనవ్యం, మేమురాము' అని ఆ కూతుర్లిద్దరూ అన్నారు.

'మా నాన్నంటే మాకు అనవ్యం, మేము రాము' అని ఆ కూతుర్లిద్దరూ అన్నారు.

మేమురాము' అని ఆ కూతుర్లిద్దరూ అన్నారు.

ఇవన్నీ ఏకరూపు పెరుకూ చలాన్ని బాధ్యతారహితుడిగా, పిల్లల ప్రేమను కూడా కోల్పోయిన ఒంటరిగాడిగా చిత్రించాలని కాదు నా ఉద్దేశ్యం.

ఈ వాస్తవాల్ని పరిశీలించుకొని, చలం రచయితగా ఎందుకు గొప్పవాడో అందుకు అయినకి గుడి కట్టండి. ఒకసారి తేనెలోను, ఒకసారి విషంలోను ముంచి రాసిన అయిన కలాన్ని ఇన్న జన్మలకు మా తాతద్యులం

పూజించండి. మహావాళ్ళు కర్మగా, ఎన్నో ప్రక్రియలకు నాందిపలికిన వైతాళికునిగా, వ్యక్తి స్వేచ్ఛను ప్రతిపాదించిన సంస్కరణ వేనోళ్ళ పాగడంటి. కానీ సాధించలేకపోయిన వాటికీ, అయిన చెప్పకున్న అయిన వైపర్యాలకీ కూడా మీ పరిశీలనల్లో చోటివ్వండి. అయిన కన్న పనిపాపలు ఐదుగురు ఆచార్యులకాగా నోట్లో వేలువేసుకుని, తమ నీతికర్మకో నాన్న కళ్ళలోకి చూసినప్పుడు, ఎర్రని బోసినోళ్ళు విప్పి 'నీవే నా రక్తకుడవు' అన్నట్లు నవ్వినప్పుడు చలం మనస్సులో ప్రేమ పొంగలేదా? చదువు, ఉద్యోగం, పెళ్లి, కొంతవరకు అన్న తన పెద్దలు తనకిచ్చినప్పుడు, తాను పిల్లలకు అవి యివ్వాలనే కర్తవ్యం అంత మేధావికి స్ఫూరించలేదా?

ఇవన్నీ గత ప్రశ్నలు, తుష్టప్రశ్నలు. అయినే జవాబులిచ్చుకొన్న అచరణ దూరమైన జీవన ఘట్టాలు. ఎవరి సాధ్యానికీ వారే కర్తలు. ఎవరి రాతలను వారే అనుభవిస్తారు - అని యీనాడు మనం అనుకోవాలి.

చలం చుట్టూ అల్లిన ఒక కాలానికమైన దరిని చూసి, అక్కడే అగి పరవశం కావచ్చు. ఈమధ్య ఒక సభలో యువత చలాన్ని చదివేలా చేయాలి అని ఒక ప్రతిపాదన వచ్చింది. నేను పాల్గొన్నాను ఆ సభలో. మాట్లాడాను. ఎందుకు మాట్లాడానంటే, 'చలంగారి మనసురాలు' అంటూ దాటిని, అమె కూతురిని అతిథులుగా గొప్ప 'ఫీన్ ఫీల్'తో తీసుకొచ్చి కూర్చోపెట్టారు. కానీ 'కానీనైనా రక్తంబోట్లు నా నరాలలోనే చలం వంశం నుంచి వున్నాయి'. జది రాలా దిన్నె విషయమే. కానీ సభను నిర్వహించిన వారిని ఒక అబద్ధం నుంచి ఐదుటవడేయాలని నాకు కోరి, మాట్లాడాను. నన్ను ఆదగలేదు మాట్లాడమని. ఇంకా ఎవరెవరో 'మేం చలాన్ని చూశాం, అయిన మాకు నాన్న - నన్ను గారాబం చేశాడు' అంటూ తమ జ్ఞాపకాలు, 'మేం చలాన్ని చూడలేదు, కానీ అయిన మావాడే' అంటూ కొందరు తమ ఆరాధనా తెలియచేశారు.

అప్పుడొక దాత్యమెంటరీ చూపించారు. అందులో చలానికిష్టమంటూ పొడిన ఎంకిపాకు అయిన బ్యూసు కాదు. మరికొన్ని అబద్ధాలున్నాయి. అంటే వాస్తవానికి సంబంధించిన పొరబాట్లు.

'చలాన్ని యువత చదవాలి' అనేది ఆనాటి నినాదం. 'భారత, రామాయణాలు, భగవద్గీత చదవండి' అని మనం మనిషి, మనిషికి చెప్పొచ్చు. అదే ధోరణిలో, ఉద్యోగించిన స్వరంకో 'చలం మైదానం, అరుణ భూమి' అనేది

'కానీనైనా రక్తంబోట్లు నా నరాలలోనే చలం వంశం నుంచి వున్నాయి' అనే వాస్తవాన్ని చెప్పాలని

చదవండ్రా. చదివి తరిందిపోండి, మీకు ముక్తిహస్తం దొరుకుతుంది. కాకపోయినా మీరు మరింత మేలైన మనుష్యులుగా తప్పక తయారౌతారు' అని చెప్పగలమా? నేను చెప్పలేను, చెప్పను. చలాన్ని ఎందుకు చదవమని అంటున్నామో ఆ విషయంలో స్పష్టత కావాలి. ఆయన కైరినీ, తెలుగు భాష ఎంత అందంగా, ఎంత భావగర్భితంగా, ఎంత శక్తివంతంగా రాయవచ్చునో తెలుసుకోవడానికి చదవమనాలి. కథ, నాటకం, నవల, వ్యాసం, ఎంత గొప్ప శిల్పంతో సృష్టించవచ్చునో గ్రహించడానికి చదవమనాలి. మ్యూజింగ్స్ ఒక మహాకావ్యం. మనస్సులో మెదిలే ప్రతి స్పందననూ ఎల్లా గుర్తించాలో, ఎంత పరిశీలనతో మాటల్లో యిమద్దాలో నేర్చుకోవడానికి చదవమనాలి. ప్రేమలేఖల్లోని మమతనూ, ఆవేశాన్నీ, ఆత్మార్పణనీ మననం చేసుకోవడానికి చదవమనాలి. మల్లెపూలు, బడిమీర్లు, పంతుళ్ల దృష్టికం, అడవారి కష్టాల వర్ణన, సముద్ర ఒడ్డు, జనుక, వెన్నెల రాత్రుళ్ళ వంటి అనేకానేక విషయాలను గురించి ప్రత్యేక కోభను మనకు దర్శనం చేయించినందుకు చదవమనాలి. అది స్పష్టంగా మన విజ్ఞానంలో వుండాలి. ఆ సంగతే నేను చెప్తాను.

చదివి, విమర్శించడానికి, వ్యాసాలుగా, ఉపన్యాసాలుగా తమ అభిప్రాయాలు చెప్పడానికి పోటీలు పెట్టండి, బహుమతులకు నేను దర్శిస్తాను అన్నాను. ఆ పని బరిగిందో లేదో నాకు తెలియదు.

సరే, యాల్లై ఏళ్ల క్రితం మాటలు అప్పుడు తప్పగా అనిపించక పోవచ్చును. గొప్పవారి వ్యక్తిగత జీవితాల్లోకి వెళ్లి, తప్పాపుల నిర్ణయం చేయకూడదు అని చాలమంది అంటుంటారు. చలం రచనల్లోని జిగీ, నిజాయితీకి, ప్రత్యేక వర్ణనలకీ, హాస్యానికి, కవిత్వానికన్నా లాకుకుందే వచన కైరినీ ముగ్ధులైపోవచ్చును. ఆయన మాటల్లోని పెంతెనానికి, యింటేమీ దాచుకోవడానికి లేదన్నట్లు విశ్వసించి రేకుల బరువుతో వూగే గుర్రాలి లాంటి హృదయానికి - చేయిత్తి జీకోట్టవచ్చును. రంగనాయకమ్మ రచనలో 'చలం పోలిక కనుపించింది' అని నేనంటే, ఆమె మురిసింది. ఆ ప్రవాహం ఎవరికుంటుంది - ఆయన మాటల్లో ఆ 'irresistibility'ని ఎవరు కాదనగలరు?

సృజనాత్మక రచయితలందరూ, ఏదో ఒక ఘట్టంలో ప్రయత్నపూర్వకం గాను, అప్రయత్నంగాను చలాన్ని అనుకరించడానికి ముక్కుపడతారని నా అభిప్రాయం. ఆ ధాయలు ఎంతమంది రచనల్లోనో చూ తాకయ్య చలం

చూశాను నేను:

అయన్ని అభిమానించడం, ఆరాధించడం, వీరభక్తితో అయన్ని గురించి మాట్లాడడం, "మేము ఆ అంతః కూటమిలో వున్నాం. చలం అత్యన్ని చదివినవాళ్లం, నీలాకాశంలో స్వేచ్ఛావిహంగాలుగా ఎగిరే రెక్కలు ఆయన మాకిచ్చాడు, లోకం కట్టుదాట్లు, కుళ్ళిపోయిన మార్గాలు మరచిపోకున్నాం" అనే దోరణిలో ప్రవర్తించే గుంపుని నేను చూశాను. బాగా కళ్ళు తెరచుకుని, వారి కదలికలూ, స్పందనలూ, తన్మయత్వాన్ని పరికించాను.

నిజమైన గొప్ప సందేహం కలిగింది. చలం రచయితగా మనందరితోనూ సంచలనం కలిగించడం వరకు జాగానేవుంది. కానీ వ్యక్తిగా ఆయన ఎన్నడూ తనవలె ఎంతవరకు అచరణీయం, వాంఛనీయం అనేది అలోచించాలిగా! అలోచించామని చెప్పే సాహసం, నిజాయితీ వుండాలిగా? ఇన్నాళ్ల నాలో అవి మేల్కొన్నాయి.

ఏ సంస్కరణ అయినా, ఏ విప్లవాత్మక పరిణామమైనా వ్యక్తికి, ఆతర్వాత సమాజానికి లాభం, నష్టం, ధుగతి చేకూర్చాలని నా అభిప్రాయం. అలోచనా ధోరణిని ప్రేరేపించడం, ఒక కొత్త మలుపుని తిప్పడం, లేదా, సుదూరాల వాటిని విజృంభించడం, చుట్టూముట్టడం అన్నీ ఆర్థం చేసుకోవచ్చును. వాటి ఉద్దేశం, అవి కలిగించిన తొలిప్రతికం తగ్గాక, అలోచన స్పష్టంగా సాగాలిగా?

చలం రచనల నుంచి, అవి మనకి యిచ్చజూచిన సందేశం స్పష్టంగానే చూడాలి. మొదటిసారి కనబడకపోవచ్చును. రెండోసారి, మూడోసారి కనబడాలి. అది విశదీకరించుకుని, ఓహో యిది మన అవగాహన, యిది చదువుకోవడానికి రసరంజకంగా వున్నాయి, యివి మననం చేసుకుని తృప్తి పడవచ్చును, యివి మనం నెత్తిపై నుంచుకొని పూజించవచ్చును, యివి మనం యితరులతో పంచుకుంటూ, చెరకు పిప్పినలే అడపాకడపా రసాన్ని పీల్చుకోవచ్చును అని ఒక విభజన కలగాలి.

దీర్ఘకాలం మళ్ళీ మళ్ళీ చదివి, కొత్త అర్థాలు చెప్పుకోంటూ, కళ్ళు మూసుకున్నో, తెరచుకున్నో గభాలున వాటిల్లో నడిపోవచ్చును - అనేవి వివిధ అవతారాలు, మార్గాలు, వివిధ వ్యక్తులకున్న బచ్చికాలు.

నేను కూడా చలం భక్తురాలినే. చదివాను, చూశాను, వాగాను, రాశాను. జవాబులు పొందాను. కొన్నేళ్ళు ఆ సంచందం, సన్నిహితత్వం అల్లా కొనసాగిందాను.

కురగా తాకదాకి

నేను కూడా చలం భక్తురాలినే.
చదివాను,
చూశాను, వాగాను,
రాశాను, జవాబులు
పొందాను.

కానీ అంతర్గతంగా నాలో స్థిరంగా గొడుగుకట్టుకొన్న విషయం ఏమిటి - చలం బతుకు ఏదో ఒకటి అయింది, ఆయనని నమ్ముకొన్న వాళ్ల బతుకులు ఏదో ఒకటి అయినాయి. ఆ మార్గం మనకు అనునరణియం కాదు. నా చదువు, నా పెళ్లి, నా సంపాదన, నా ఆర్థిక, సామాజిక కష్టసుఖాలు - యివన్నీ ఆయన పద్ధతికి ఎన్నో యుగాలు దూరం, వాటితో ఏవిధమైన అచరదాత్మక సంబంధం పెట్టుకునే అవసరం లేదు అని నాకు 1960లోనే స్పష్టమైంది.

ఆయన బోధించిన 'కాముక స్వేచ్ఛ' నాకు పరమ రోక కలిగింది. అది మానవస్థాయి నుంచి పశుస్థాయికి దిగడం అని నా చిన్న బుర్రకు తోచింది. ఒక ఉదాహరణ నా స్మరణలోకి వచ్చింది. చలం తన ఒక చెల్లెలి కూతురితో అన్యాయం.

'ఒసే, వాడు ఎర్రగా వున్నాడు, వాడితోపోతే నీకు ఎర్రని పిల్లలు పుడతారు' అని ఆమె ఆ పని చేసింది. ఒక కూతురు, కొడుకు పుట్టారు. వారు మహమ్మదీయుల్లో, హిందువుల్లో తెలియదు. కొన్నాళ్లు ఆ పేర్లు, కొన్నాళ్లు యీ పేర్లు పెట్టుకున్నారు. ఆ పిల్లల తండ్రి పాకిస్తానీకి వెళ్లిపోయినాడు. ఈమెకి అవాదీ హైదరాబాదు ప్రభుత్వంలో ఏదో ఉద్యోగం దొరికింది. సంపాదించి, పిల్లల్ని పెంచుకుని, పెళ్లిళ్లు చేసి, యిల్లు, మేడలు కట్టుకుని బతుకుతోంది. ఆయన అన్నది ఎంత బాధ్యతారహితమో, దాన్ని అచరణలోకి పెట్టిన ఆమెది ఎంత తేలవనమో నేను గుర్తించాను. అందరూ గుర్తించి, ఆయన సలహాలోని సహేతుకతని చీల్చులిగి!

చలానికి చేతభక్తి అంటలేదు - మాతృభక్తి లేదు - సోదర, సోదరీ ప్రేమ ఎంతవరకున్నదో తెలియదు. తన గొడవే తనది అనిపిస్తుంది. ఈశ్వరభక్తిలో పద్దవాళ్లు ప్రకాశిని పొందగలిగారు. ప్రశ్న లేకుండా అర్చన చేసుకుని, దివానందానికి చేరువైనారు. చలం వేదనతో, బాధతో, అంతఃకెగి

ఆయన అన్నది ఎంత బాధ్యతారహితమో, దాన్ని అచరణలోకి పెట్టిన ఆమెది ఎంత తేలవనమో నేను గుర్తించాను.

అన్యేషణలో మాట్లాడుతూనే వున్నాడు. తన రచనలతో ఈశ్వరుణ్ణి చేరుకోవాలనే మాతాదు. అనుకొన్న శాంతి దొరికిందో లేదో, తను లోకంపైన గుమ్మరించిన లక్షల అక్షరాలు వెలుగు దీపాలై యితరులకి దారిదూపాయో, నిరాశా కీంలై బూడిద చేశాయో తెలియదు. మనందరి జీవితాల్లోను అదొక పాత్రుం. మనప్రధాని చలంగా నాటుకున్న ఉదంతం.

ఎందుకింత దీర్ఘంగా వ్రాస్తున్నానంటే చలం పేరు మీద, కలుసుకొంటూ, పిరిక, నెమలి, అప్పదూడలను గురించి, పెంచిన పిల్లలు,

వారి పిల్లలు, ఇసుక గూళ్ల గురించి చలం చుట్టూ వున్న పరిసరాలు, వాటిలోని నవ్యత, చమత్కారం గురించి వదే వదే చెప్పకొంటున్న భక్తులందరూ, మరో మాటలో ఉన్నాయలందరూ - గుర్తించవలసినది ఒకటుంది. ఆ రోమాన్యును మించి, ఆయన తత్వం, సిద్ధాంతం, బోధన, జీవనశైలి వున్నాయి. వాటిని మనం అనుకరించగలమో, మనకి ఆ సాహసం వుందా - అనుకరిస్తే మనం రాజవరతామా, వ్యక్తిగతంగా సుఖం, శాంతి పొందుతామా అని అక్కవిచేచన చేసుకోవాలి.

చలం ప్రత్యక్షంగా పోరాడగలిగినప్పటికీ యీ ఆంధ్రదేశంలో పోరాడాడు. ఆ తర్వాత ఒక మూలకు ఒదిగిపోయి అక్కవిమర్శలో, భగవద్వేషణలో పడి ఆ అడుదాచలం కొండలో దాగివున్నాడు. 58 ఏళ్లు తెలుగువారితో, రచనారితో ఘర్షణ అయితే, 27 ఏళ్లపాటు సుదూర ప్రదేశంలో, విసరి వేసిన పరాయి దేశంలో బతికాడు. ఆయన గొప్ప లేఖ రచయిత కనుక ఎందరితోనో సంభాషణలు కొనసాగాయి. వర్మీకంలో మునిలా కాక, మనిషిగా మనుష్యుల్ని స్పృశిస్తేనే వున్నాడు.

పెద్దవాడిని, నన్ను నిష్కల్మషంగా, నిస్సార్థంగా, ప్రతిఫలం ఆశించకుండా ఒక బాలికగా ప్రేమించిన చలాన్ని నేను యివాళ యిల్లా నానామాటలూ అనడం ఉచితంకాదు. ఇన్నాళ్లు ఆ సంగతం నాలో వుండబట్టి కాబోలు నాలోనే ఆ వ్యతరాలు, వాటిలో నామీద అన్యాయంగా కురిసిందిన ప్రేమను లోకం నుంచి దాచాను. కానీ నా అరవై ఏడో ఏట, గొంతువిప్పి చెప్పాలనుకొన్నాను. 'నిన్ను దగా చేస్తున్నాను. నీ ప్రేమను కిందుచేసి మాటలంటున్నాను. క్షమించు తాతయ్యా' అంటున్నాను. ఈ మాటలు రాస్తోంటే నా కన్నీటి చుక్కలు కాగితం మీద పడుతున్నాయి.